

Storasyster

**” Vid denna kritiska punkt är valet vårt:
Tystnad låter det sexualiserade våldet växa.
Kunskap kan stoppa det.**

– Sofia Andersson, t.f. generalsekreterare Storasyster.

Storasystrerapporten 2026

Stark historia, skör framtid – om sexualundervisningens roll i skolan

Fokus: Sexualundervisning i grundskolan

Producerad av Storasyster 2026

Copyright © Storasyster 2026

Rapportförfattare: Sofie Karlsson

Grafisk formgivning: Ca/Bom & Emmakarin Hallheden

Storasyster

Hesselmans Torg 5

131 54 Stockholm

storasyster.org

90 SVENSK
KONTO INSAMLINGS
KONTROLL

STORASYSTERRAPPORTEN 2026

STARK HISTORIA, SKÖR FRAMTID –
OM SEXUALUNDERVISNINGENS ROLL I SKOLAN

FOKUS: SEXUALUNDERVISNING I GRUNDSKOLAN

Innehåll

OM STORASYSTER	6
TACK	7
SAMMANFATTNING	8
STORASYSTER KRÄVER	10
INLEDANDE ORD	11
VARFÖR ANGÅR DETTA DIG?	12
BAKGRUND	13
EN HISTORISK TILLBAKABLICK	13
LGR 2011: ETT STEG MOT ÄMNESÖVERGRIPANDE SEXUALUNDERVISNING	13
SKOLVERKETS AKTUELLA RIKTLINJER KRING SEXUALUNDERVISNINGEN... ..	14
INTERNATIONELL FORSKNING VISAR ATT ADEKVAT SEXUALUNDERVISNING ...	14
SKOLINSPEKTIONENS UNDERSÖKNING	15
KUNSKAP FÖR ALLA (SOU 2025:19)	16
EN REFORMERAD LÄRARUTBILDNING (SOU 2024:81)	17
PORREN SOM ALTERNATIV "KUNSKAPSKÅLLA"	18
VARFÖR FOKUSERAR STORASYSTER PÅ SEXUALUNDERVISNINGEN 2026?	19
GENOMFÖRANDE	22
ÖVERGRIPANDE FRÅGESTÄLLNINGAR	22
METOD	22
ENKÄT SKOLPERSONAL	22
ENKÄTEN INLEDDES	22
ENKÄT FÖR ELEVER ÖVER 15 ÅR SOM HAFT SEXUALUNDERVISNING DE SENASTE	
FEM ÅREN	23
ENKÄTEN INLEDDES	23
INTERVJUER	23
MEDVERKANDE EXPERTER	23
RESULTAT OCH ANALYS	26
LÄROPLANEN SOM STYRMEDEL	26
ÄMNESÖVERGRIPANDE OCH INTEGRERAD SEXUALUNDERVISNING	27
DUBBLA SIGNALER I SKOLPOLITIKEN	29
SEXUALUNDERVISNING SOM FÖREBYGGANDE KRAFT: KUNSKAP, NORMKRITIK OCH	
SKYDD MOT VÅLD	30

SÅRBARA ELEVGRUPPER	34
ELEVERNAS RÖSTER DEL 1	35
ELEVERNAS RÖSTER DEL 2	39
SEXUALUNDERVISNINGENS UTVECKLING: EN HITTILLS POSITIV RÖRELSE MED OSÅKER FRAMTID	41
SLUTSATS OCH SVAR PÅ ÖVERGRIPANDE FRÅGESTÄLLNINGAR	44
SLUTSATS	45
STORASYSTER KRÄVER	46
REFERENSER	48

Om Storasyster

Storasyster är med våra 100 volontärer Sveriges största stödorganisation för den som utsatts för sexuella övergrepp. Vi har årligen över 4 000 stödsamtal med personer som annars inte skulle haft någon att vända sig till. Vi erbjuder stöd till alla oavsett könsidentitet från 13 år och uppåt som utsatts för våldtäkt eller andra sexuella övergrepp. Vi erbjuder även stöd till anhöriga till den som utsatts.

Storasyster har hela Sverige som upptagningsområde och arbetar aktivt för att motverka sexualiserat våld genom stödjande och samhällsförändrande insatser.

Vi erbjuder stöd genom:

- Mejl- och chattjour
- Onlinesystrar (stödperson online)
- Juridisk rådgivning
- Samtalsmottagning med stöd, rådgivning och traumabearbetande samtal
- Samtalsgrupper för utsatta och föräldrar till utsatta barn

Storasysters samhällsförändrande arbete syftar till att öka medvetenheten om och minska förekomsten av sexualiserat våld i samhället. Vi är en auktoritet på området med ledande expertis och datainsamling kring sexuella övergrepp. Vi erbjuder utbildningar, bedriver politisk påverkan, publicerar rapporter och är aktiva opinionsbildare i samhällsdebatten om sexualiserat våld.

Storasyster grundades 2012 och drevs under två år helt på ideell basis. Idag har vi elva anställda på vårt kansli i Stockholm.

Vi får stöd från bl.a. Socialstyrelsen, Jämställdhetsmyndigheten, Brottsoffermyndigheten, Stockholms stad och Region Stockholm.

Storasyster tilldelades Kvinnofridspriset 2019 av Operation Kvinnofrid, Stockholms stads Trygghetspris 2020, Arvsfondens Guldkorn 2020, Unizons Idépris 2021, Child10 Awarded Member 2022 och Årets Barnrättsprojekt 2025.

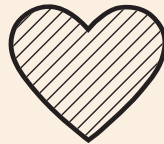
Storasyster har 90-konto och står under Svensk Insamlingskontrolls tillsyn. Storasyster är även medlemmar i Giva Sverige och innehar märkningen Tryggt givande.

Tack

Tack till alla Er som deltagit i rapportens enkäter och som ställt upp på intervjuer. Utan Er hade vi inte kunnat skriva Storasysterrapporten 2026.

Rapportförfattare Sofie Karlsson vill även rikta ett tack till sina kollegor på Storasyster som med kunskap och engagemang bidragit till rapporten. Tack till Emmakarin Hallheden, Sofia Andersson, Cecilia Bødker Pedersen, Marie Larsdotter, Mireille Fumba, Vilda Andée, Tove Rapp, Åsa Hultman, Binh Huynh och Zu-Yon Han.

Sammanfattning

Denna rapport belyser sexualundervisningens betydelse för att förebygga och motverka sexualiserat våld samt analyserar hur aktuella politiska förslag om styrning och lärarutbildning kan påverka undervisningens kvalitet, likvärdighet och långsiktiga utveckling. Rapporten syftar till att stärka kunskapen om området, synliggöra elevers och skolpersonals erfarenheter och bidra med underlag och krav för att stärka sexualundervisningen i skolan.

Studien bygger på en kombination av kvantitativa och kvalitativa metoder. Enkäter genomfördes med 238 elever över 15 år och 42 yrkesverksamma inom skolan. Dessa kompletterades med sju intervjuer med experter från forskning, skola, rättsväsende och civilsamhälle. Metodupplägget möjliggör en bred belysning av hur sexualundervisningen fungerar i praktiken, vilka styrfaktorer som påverkar den och vilka utvecklingsbehov som identifieras av berörda aktörer.

Resultaten visar att sexualundervisningen har utvecklats i en mer inkluderande, värdegrundsbaserad och ämnesövergripande riktning, särskilt genom införandet av Lgr11 och Lgr22. Tydligare skrivningar i läroplanen har stärkt undervisningens legitimitet, ökat rektorers ansvar och bidragit till mer strukturerat arbete på skolnivå. Samtidigt framkommer att implementeringen av Lgr22 ännu inte är fullt genomförd och att undervisningens kvalitet fortsatt varierar mellan skolor och mellan lärare.

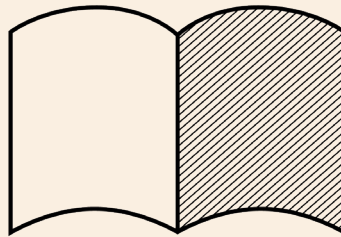
Både elever och skolpersonal beskriver sexualundervisningen som ojämlig, ofta begränsad i omfattning och i många fall för ytlig. Elever efterfrågar mer kontinuitet, större utrymme för dialog och fördjupning samt ett bredare innehåll som bättre speglar deras vardag, särskilt i frågor som rör relationer, psykisk hälsa och olika former av våld. Enkätresultaten visar att undervisningen ofta fokuserar på sex, preventivmedel och könssjukdomar, medan mer komplexa frågor om våld, makt, normer och digital utsatthet behandlas i betydligt lägre grad.

Analysen visar att en ämnesövergripande och värdegrundsbaserad sexualundervisning är avgörande för att kunna arbeta förebyggande mot sexualiserat våld. När undervisningen integreras i skolans vardag och i flera ämnen skapas fler tillfällen att fånga upp elevers frågor, bemöta destruktiva normer och stärka elevers förståelse för samtycke, gränser och relationer i praktiken. Samtidigt pekar skolpersonal och experter på strukturella hinder, såsom hög arbetsbelastning, brist på tid, otillräcklig kompetens och svagt organisatoriskt stöd, som försvårar ett sådant arbetssätt.

Rapporten visar också att sexualundervisningen spelar en central roll som motvikt till andra informationskällor, särskilt pornografi och nätbaserade miljöer där skadliga normer kan normaliseras. Bristande undervisning riskerar att lämna ett kunskaps- och värdegrundsglapp som fylls av mindre trovärdiga och skadliga källor.

En central slutsats är att aktuella politiska förslag, såsom i SOU 2025:19 och SOU 2024:81, riskerar att försvaga sexualundervisningens ställning. Förslag om att ta bort sexualitet, samtycke och relationer från läroplanens inledande delar samt att stryka examensmål i lärarutbildningen uppfattas som motstridiga och riskerar att leda till minskad likvärdighet, sämre kvalitet och ett ökat beroende av enskilda lärares engagemang i undervisningen.

Sammantaget visar rapporten att sexualundervisningen är en avgörande skyddsfaktor mot sexualiserat våld och ett centralt verktyg för att stärka ungas kunskap, trygghet och handlingsförmåga. För att säkerställa att alla elever får likvärdig tillgång till denna kunskap krävs tydlig styrning, ett aktivt rektorsansvar, stärkt lärarkompetens och obligatoriska inslag i lärarutbildningen.

Storasyster kräver

Adekvat och ämnesövergripande sexualundervisning

Sexualundervisningen ska ge barn och unga kunskap om skillnaden mellan sex och våld. Undervisningen ska tydliggöra vad samtycke innebär och ge elever verktyg att förstå sina rättigheter och kunna identifiera övergrepp. Undervisningen ska ha ett porrkritiskt förhållningssätt.

Examensmål om sexualitet, samtycke och relationer i lärarutbildningen

Lärarutbildningen ska innehålla examensmål om sexualitet, samtycke och relationer.

Kunskap om sexualiserat våld i lärarutbildningen

Lärarutbildningen ska innehålla obligatoriska moment om sexualiserat våld, dess konsekvenser för individ och samhälle samt om bemötande av utsatta barn och unga. Blivande lärare ska få kunskap om hur sexualiserat våld kan ta sig uttryck, hur utsatthet kan påverka lärande och mående samt hur skolan kan arbeta förebyggande.

Ett aktivt ansvar för att uppmärksamma utsatthet

Lärare, fritidspedagoger, elevhälsoteam och skolledning ska ta ett aktivt ansvar för att uppmärksamma barns och ungas mående. De ska rutinemässigt fråga om våldsutsatthet och säkerställa att elever som behöver stöd får det.

Sexualundervisning i läroplanen och tydligt rektorsansvar

Sexualundervisningen ska vara tydligt reglerad i läroplanen och utgöra en obligatorisk och integrerad del av skolans kunskapsuppdrag. Rektor ska ha ett tydligt ansvar för att undervisningen planeras, genomförs och följs upp med hög kvalitet. Genom ett tydligt ansvar i styrdokumentet och på skolledningsnivå kan likvärdigheten stärkas.

Aktivt arbete mot destruktiva normer

Grundskolan och övriga utbildningsväsendet ska arbeta aktivt med att ifrågasätta stereotypa föreställningar om kön. Särskilt fokus ska läggas på att motverka destruktiva normer som bidrar till våld, maktobalans och kränkningar.

Tydliga rutiner och ansvar i utbildningsmiljön

Skolor och lärosäten ska ha tydliga handlingsplaner och rutiner för hur personal ska agera om det framkommer att en elev eller student är eller har varit utsatt för sexualiserat våld. Det ska även finnas handlingsplaner för hur utbildningsverksamheten hanterar situationer där en misstänkt förövare finns i samma miljö, med barnets eller den ungas trygghet och rätt till utbildning i centrum.

Samverkan för barnets bästa

Grundskolan och övriga utbildningsväsendet ska ha en väl utvecklad samverkan med hälso- och sjukvård och socialtjänst, så att elever och studenter vid behov snabbt och enkelt kan få tillgång till behandling och stödinsatser.

Inledande ord

Storasyster väljer varje år en särskild aspekt av sexualiserat våld att fokusera på och fördjupa sig i. I årets rapport riktas blicken mot sexualundervisningens roll i skolan och hur kunskap om sexualitet, samtycke och relationer formar unga människors livsvillkor.

Storasyster ser ett tydligt behov av att synliggöra hur sexualiserat våld påverkar människor genom hela livet, men också hur möjligheterna att förebygga detta våld i hög grad formas tidigt genom utbildning, normer och vuxnas närvaro i ungas vardag. Trots att sexualundervisning är en del av skolans uppdrag, saknas fortfarande ett bredare samtal om dess betydelse som samhällelig skyddsfaktor. Det saknas också ett samtal om vilka konsekvenser det får när undervisningen är ojämn, beroende av enskilda lärare, eller riskerar att försvagas i politiska förslag och styrdokument. I aktuella statliga utredningar som rör området (Kunskap för alla och En reformerad lärarutbildning) finns också en viss motsägelse. Samtidigt som de betonar vikten av kunskap och förebyggande arbete, innehåller vissa förslag en utveckling som kan göra undervisningen mer otydlig, fragmenterad eller beroende av enskilda skolans och lärares förutsättningar. Detta skapar en motsägelse mellan ambition och faktisk riktning.

I tidigare rapporter har Storasyster belyst hur sexualiserat våld påverkar både fysisk och psykisk hälsa. I årets rapport fördjupas detta genom att också undersöka hur dessa erfarenheter hänger samman med ungas möjligheter att utveckla en trygg och adekvat förståelse för sexualitet, samtycke och relationer.

Sambandet mellan sexualundervisning och förebyggande av sexualiserat våld är en demokratifråga. Det handlar om ungas rätt till kunskap, kroppslig integritet och möjligheten att förstå, uttrycka och respektera gränser i relationer. En demokrati förutsätter att alla får likvärdig tillgång till den kunskap som krävs för att kunna fatta informerade beslut om sin kropp och sitt liv. När sexualundervisningen brister, varierar eller nedprioriteras riskerar denna rättighet att bli ojämnt fördelad – något som förstärks om styrning och lagstiftning samtidigt blir mer otydlig i praktiken.

Samtidigt är skolans roll i detta sammanhang avgörande. Sveriges lärare utgör en av de viktigaste vuxenresurserna i ungas liv och har en unik möjlighet att skapa utrymme för samtal om sexualitet, samtycke, kropp och normer. När denna möjlighet begränsas av otillräckliga resurser, otydliga styrsignaler eller bristande utbildning riskerar centrala samtal att utebli. Det innebär inte bara en förlust av kunskap, utan också en förlust av tidiga möjligheter att upptäcka utsatthet och stärka ungas handlingsutrymme.

Förhoppningsvis bidrar denna rapport till att tydliggöra sexualundervisningens roll som en bärande del av det förebyggande arbetet – och till att de motsägelser som framträder i aktuella utredningar synliggörs och problematiseras.

Sofie Karlsson

Sakkunnig och rapportförfattare

Varför angår detta dig?

För att någon du bryr dig om påverkas av hur sexualundervisningen ser ut.

Den här texten bygger på en rapport som samlar erfarenheter och perspektiv från forskning, skolpersonal och yrkesverksamma som möter unga i sin vardag. Det handlar inte bara om undervisning i klassrummet, utan om hur kunskap om sexualitet, samtycke och relationer faktiskt formar ungas liv. Det är något som berör unga människor mitt ibland oss. Din vän, ditt syskonbarn, din elev.

Du, som privatperson

Du kanske inte arbetar i skolan, men du är ändå en viktig del av ungas livsvärld. Kanske har du barn och unga i din närhet på andra sätt. Genom att lyssna, prata öppet om samtycke, kropp och relationer och genom att ifrågasätta föreställningar om sexualitet kan du bidra till tryggare sammanhang. Du kan också stötta arbetet genom att engagera dig i organisationer som Storasyter, som arbetar för att stärka kunskap och förebygga sexualiserat våld.

Du, som sitter på makten

Det här är en fråga om strukturer och ansvar. Du har möjlighet att påverka hur sexualundervisningen utformas genom beslut om styrdokument, lärarutbildning och resurser i skolan. När undervisningen blir ojämn eller beroende av enskilda lärare riskerar ungas rätt till kunskap att bli ojämlig. Att stärka sexualundervisningen är att stärka det förebyggande arbetet mot sexualiserat våld och att ge alla unga likvärdiga förutsättningar.

Du, som arbetar i skolan

Du befinner dig i en av de viktigaste arenorna för unga. Skolan är ofta den enda plats där alla barn och unga möter vuxna som kan öppna upp samtal om sexualitet, samtycke, normer och relationer. När dessa samtal får plats kan de bidra till både kunskap och trygghet – och i förlängningen till att förebygga utsatthet. Att prioritera sexualundervisning är därför inte ett sidospår, utan en central del av skolans uppdrag.

Du, som driver företag

Om du vill göra något gott med företagets överskott – gör kampen mot sexualiserat våld till din fråga. Genom att bli företagspartner hjälper ni Storasyter att ge stöd till fler utsatta och stärka arbetet för ett samhälle fritt från sexualiserat våld.

Bli företagspartner här:

Bli månadsgivare här:

Bakgrund

EN HISTORISK ÖVERBLICK

Vägen fram till obligatorisk sexualundervisning i Sverige har varit långt ifrån enkel och den har präglats av motstridiga uppfattningar.

De första försöken till sexualundervisning gjordes redan på 1770-talet av Carl von Linné som då riktade sig mot läkarstudenter. Runt sekelskiftet 1900 började sexualundervisning införas i flickskolor, främst tack vare den första kvinnliga läkaren, Karolina Widerström, som drev frågan. Undervisningen syftade då till att ge flickorna kunskap så att de kunde skydda sig mot pojkar. Först under 1920-talet började pojkar i de högre allmänna läroverken få sexualundervisning. När det gällde pojkar fanns det dock en utbredd uppfattning om att man inte borde ”väcka den björn som sover”, vilket syftade på en oro för att undervisning om sexualitet skulle väcka eller förstärka pojkars sexuella drift och därmed leda till ökad sexuell aktivitet eller omoraliskt beteende¹.

1929 mottar riksdagen ett förslag om att införa sexualundervisning som ett obligatorisk ämne i skolan. Förslaget avslås och det dröjer ytterligare ett decennium innan frågan tas upp på nytt. Mot slutet av 1930-talet råder det inte brist på intresse från Sveriges lärare avseende sexualundervisning, men brist på utbildade lärare².

Under 1940-talet genomfördes två statliga utredningar som skulle fungera som vägledning för det nya skolämnet. En central fråga var om sexualundervisningen skulle präglas av RFSUs progressiva sexualsyn eller om kyrkan skulle behålla sitt tolkningsföreträde i frågor om människors samliv. I praktiken kom kyrkans mer restriktiva syn att dominera under

1940-talet, vilket innebar att dess perspektiv fick störst genomslag i utformningen av sexualundervisningen. På längre sikt kom dock RFSU:s mer öppna och sekulära perspektiv att dominera, särskilt från 1950-talet och framåt.

Den 1 juli 1942 rekommenderade regeringen att sexualundervisning skulle införas i det som då kallades folkskolan, även om det fortfarande fanns tydligt motstånd från många håll. Misstron kom främst från vuxna som ansåg att det var olämpligt att yngre barn fick kunskap om könsorgan och om hur människor får barn. Därför betonades att undervisningen måste anpassas strikt efter elevernas ålder och i de lägre årskurserna skulle undervisningen främst handla om växters och djurs fortplantning. Inom folkskolans sexualundervisning framhölls även vikten av sexuell återhållsamhet³.

År 1955 var Sverige ett av de första länderna i världen med att införa obligatorisk sexualundervisning i skolan. Sedan dess har ämnets innehåll omarbetats flera gånger, och den senaste förändringen trädde i kraft hösten 2022 då undervisningen fick namnet *sexualitet, samtycke och relationer*⁴.

LÄROPLANEN 2011: ETT STEG MOT ÄMNESÖVERGRIPANDE SEXUALUNDERVISNING

När läroplanen Lgr11 infördes gjordes betydande förändringar i hur skolan skulle arbeta med sexualundervisning. En av de mest centrala nyheterna var att begrepp som sexualitet, relationer, kön, jämställdhet och normer infördes i flera kursplaner, vilket gjorde att undervisningen inte längre betraktades som en isolerad del av främst biologiundervisningen utan

¹ Riksdagen, 1994; Karolinska institutet, 2024

² Nycop et al, 1973

³ Wintzell, 1943

⁴ Strandbrg, 2022

som ett ansvar som delas av flera ämnen och lärare. Detta bredare och mer ämnesövergripande uppdrag beskrivs i Skolverkets sammanställningar av utvecklingen inom området. Där framgår att sexualitet och relationer sedan 2011 ska behandlas i flera olika skolämnen och därmed integreras i skolans helhetsuppdrag⁵.

Vid införandet av Lgr11 stärktes även kopplingen mellan sexualundervisningen och skolans värdegrundsarbete. Perspektiv som rör normer, värden och jämställdhet lyftes tydligare fram i läroplanens första och andra delar, vilket innebar att sexualitet och relationer skulle behandlas inte bara som biologiska fenomen utan också som sociala, kulturella och etiska frågor. Detta normkritiska förhållningssätt blev därmed en mer uttalad del av skolans arbete⁶.

Jämfört med den tidigare läroplanen Lp094 innebar Lgr11 en tydlig förskjutning mot en mer systematisk reglerad och ämnesintegrerad sexualundervisning. Genom att formulera specifika centrala innehåll och tydliga kunskapsmål för flera ämnen fick skolor och lärare en mer enhetlig styrning⁷.

Skolverkets aktuella riktlinjer kring sexualundervisningen

Arbetet med sexualitet, samtycke och relationer ingår i den aktuella läroplanen (Lgr22) och omfattar ett brett kunskapsområde som ska främja elevernas hälsa och välbefinnande samt stärka deras förmåga att göra medvetna och självständiga val. Det handlar också om att bidra till en ökad förståelse för både egna och andras rättigheter, liksom att förmedla betydelsen av samtycke i alla typer av relationer. Området innefattar dessutom kunskaper om maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck. En viktig del är även att utveckla

elevernas kritiska förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i olika medier och sammanhang, inklusive pornografi⁸.

Undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer är ämnesintegrerad och ingår i flera kurs- och ämnesplaner. Detta innebär att flera lärare har möjlighet att undervisa från olika perspektiv. Det ger eleverna möjlighet att reflektera över identitet, sexualitet, relationer och jämställdhet ur olika natur- och samhällsvetenskapliga perspektiv. Att arbeta med flera perspektiv ger en helhetsbild av vad sexualitet och relationer kan innebära. Det kan handla om historiska synsätt, religiösa förhållningssätt, skönlitterära skildringar eller hur normer uttrycks i media och reklam, liksom dagens lagstiftning på området. Eftersom området rymmer många hälsofrågor är det också en del av skolans hälsofrämjande arbete⁹.

Undervisningen ska bestå av tre delar:

- ämnesintegrering och ämnesövergripande
- fånga frågan i flykten
- enskilda lektioner, dagar eller insatser (exempelvis temadagar)

Basen i arbetet är kunskapsförmedling och samtal i olika ämnen. Ämnesövergripande arbete hjälper till att knyta ihop dessa perspektiv till en helhet. Den andra delen handlar om vardagens händelser. Elevernas frågor och erfarenheter (från skoldagen, fritiden och sociala medier) skapar naturliga tillfällen att prata om konflikter, integritet, relationer och jämställdhet. Den tredje delen utgörs av särskilda lektioner eller temadagar där frågor om relationer, samtycke och sexualitet diskuteras mer samlat, till exempel inom teman om mänskliga rättigheter eller jämställdhet. Här kan lärare samarbeta med elevhälsan och ibland även ungdomsmottagningen¹⁰.

⁵ Skolverket 2024

⁶ Ibid

⁷ Jensen & Svensson, hämtad 19/3-2026

⁸ Skolverket, 2025 (Sexualitet, samtycke och relationer)

⁹ Ibid

¹⁰ Ibid

Internationell forskning visar att adekvat sexualundervisning:

- är läroplansbaserad och ledd av lärare med olika kompetenser
- utgår från elevernas behov
- tar ett helhetsgrepp om ämnesområdet
- genomförs i trygg miljö
- är anpassad efter elevernas ålder, intressen och erfarenheter
- har tydligt stöd från skolledningen¹¹

Skolverket listar också en rad framgångsfaktorer i sexualundervisningen, med stöd av internationell forskning.

Skapa en överblick av planeringen och klargöra vilka lärare som ansvarar för vad

Anpassa undervisningen till eleverna så att deras erfarenheter styr undervisningens innehåll

Ge möjlighet till samtal och reflektion

Fånga elevernas frågor genom att ge dem utrymme att diskutera sina frågor i en trygg och strukturerad form

Skapa en balans mellan risk- och friskperspektiv som främjar positiva förutsättningar

Ha ett normmedvetet förhållningssätt

Arbeta med jämställdhetsfrågor kopplat till pojkar och flickor för att motverka generaliseringar som förstärker könsstereotyper eller begränsar elever

Samarbeta med externa aktörer inom exempelvis civilsamhället

Kunskap om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) ger eleverna förutsättningar

att bestämma över sin egen kropp och sexualitet. Forskning visar att undervisning i sexualitet, samtycke och relationer leder till färre sexuellt överförbara infektioner och sexuella övergrepp, motverkar homofobi och stärker ungas kunskap om mänskliga rättigheter och jämställdhet. Att lyfta fram egenmakt och samtycke är centralt i skolans arbete mot kränkningar. Respekt för kroppslig integritet och självbestämmande är grundläggande för god hälsa. Genom undervisning av hög kvalitet får eleverna kunskap och värderingar som hjälper dem skapa trygga och respektfulla relationer. Detta kan också bidra till att förebygga våld i ungas partnerrelationer.

Skolinspektionens undersökning

2025 publicerade skolinspektionen en rapport om kvaliteten på den svenska sexualundervisningen utifrån ett regeringsuppdrag. Skolinspektionen granskade 30 grundskolor och 30 gymnasieskolor. Granskningen visar att majoriteten av de undersökta skolorna behöver höja kvaliteten i undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer¹².

Skolinspektionen framhäver att även om undervisningen förekommer i flera ämnen saknar många skolor ett samlat grepp, vilket leder till upprepningar i stället för fördjupning. Elever riskerar därför att få ytliga kunskaper. Ett tydligt kunskapsglapp gäller hedersrelaterat våld och förtryck, som sällan behandlas systematiskt. Elever efterfrågar mer kunskap, samtidigt som lärare ofta upplever området som känsligt och prioriterar det lägre.

Skolinspektionen tar också upp att även om lärare markerar mot intolerans, är arbetet för att skapa ett klassrumsklimat där alla vågar uttrycka sig inte alltid tillräckligt medvetet. På vissa skolor förekommer jargonger som kan kopplas till sexism, homofobi eller rasism, utan att detta tas upp i undervisningen. Flera

¹¹ Ibid

¹² Skolinspektionen, 2025

lärare känner sig också osäkra inför att undervisa om känsliga frågor som könsidentitet, sexuell läggning och hedersrelaterat våld. Här finns ett tydligt behov av stöd och kompetensutveckling för att skapa trygga och tillitsfulla samtal i klassrummet¹³.

” Eleverna vill ha mer och fördjupad undervisning om frågor som rör sexualitet och relationer. Vi har till exempel sett att elever efterfrågar att få samtala mer om samtycke utifrån situationer som de själva varit med om och känner igen sig i, och inte bara om samtycke som begrepp.”

- Skolinspektionen, 2025

KUNSKAP FÖR ALLA (SOU 2025:19)

För att förstå skillnader som föreslås i SOU 2025:19 (Kunskap för alla) är det viktigt att förstå skillnaden mellan läroplan och kursplan. Detta eftersom utredningen bland annat föreslår att sexualitet, samtycke och relationer ska strykas från läroplanen och istället innefattas i kursplaner.

En läroplan är ett övergripande styrdokument som anger skolans mål och värdegrund. Den beskriver vilka kunskaper och värderingar skolan ska förmedla till eleverna och anger riktlinjer för hur undervisningen ska bedrivas. Ett exempel på detta är hur den svenska läroplanen LGR22 idag inkluderar kunskapsområdet Sexualitet, samtycke och relationer. Där framgår det övergripande målet att elever ska få förståelse för sexualitet, relationer, samtycke och mänskliga rättigheter, samt utveckla förmågan att fatta medvetna och självständiga beslut i dessa frågor. Läroplanen anger vad skolan ska uppnå, men inte exakt hur varje lektion ska genomföras¹⁴.

En kursplan, däremot, är mer konkret och detaljerad. Den beskriver vad som ska undervisas inom ett specifikt ämne, vilket centralt innehåll som ska tas

upp och vilka kunskapskrav eleverna ska uppnå för olika betygssteg. Kursplanen fungerar alltså som en vägledning för lärare om hur undervisningen kan organiseras i praktiken. När det gäller ämnesövergripande kunskapsområden som Sexualitet, samtycke och relationer kan kursplaner i till exempel biologi, samhällskunskap eller religion specificera vilka aspekter av sexualitet, fortplantning, relationer och samtycke som eleverna ska lära sig i respektive ämne. På så sätt omsätts de övergripande målen från läroplanen till konkret undervisning i olika skolämnen¹⁵.

Genom att integrera sexualitet, samtycke och relationer i både läroplan och kursplaner säkerställs att eleverna får kunskap om både biologiska, etiska och sociala aspekter av sexualitet och relationer på ett åldersanpassat och systematiskt sätt. Att sexualitet, samtycke och relationer enbart ska ingå i kursplaner innebär i praktiken att sexualundervisningen inte längre skulle vara rektorns övergripande ansvar.

Flera instanser från såväl civilsamhället som den offentliga sektorn har ställt sig kritiska till förslaget i remissvar. Nedan följer ett urval av synpunkter:

1. Oro över hur läroplanens innehåll förändras

Barnombudsmannen är starkt kritisk till förslaget att ta bort områden som rör sexualitet, samtycke, relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck från skolans läroplaner, då detta påverkar undervisningens innehåll, mål och uppdrag. Det är viktigt att staten tydligt markerar att dessa frågor ska behandlas återkommande och ämnesövergripande, så att barn och unga får möjlighet att förstå, diskutera och reflektera kring dem utifrån flera perspektiv. Barnombudsmannen betonar att sexualitet, samtycke och relationer bör behandlas tillsammans med hedersrelaterat våld och förtryck i läroplanen. Erfarenheter från barnombudsmannen visar att barn och unga ofta saknar tillräcklig information om hedersrelate-

¹³ Ibid

¹⁴ Skolverket (Läroplan Lgr22)

¹⁵ Ibid

¹⁶ Remissvar Barnombudsmannen, SOU 2025:19

rat våld och dess olika uttryck, såsom barnnäktenskap, tvångsäktenskap, bortföranden, omvändelseförsök samt våld och förtryck i vardagen. De efterfrågar mer kunskap både om egen utsatthet och om situationer som påverkar vänner¹⁶.

RFSU uttrycker också kritik mot förslaget att ta bort sexualitet, samtycke och relationer (inklusive hedersrelaterat våld) från läroplanens inledande delar och istället sprida innehållet i ämnesspecifika kursplaner. De menar att det kan göra frågorna mindre synliga och försvaga helhetsgreppet och likvärdigheten i undervisningen. RFSU avstyrker även förslaget att ta bort rektorns ansvar för området och riktlinjer för ämnesövergripande arbete¹⁷.

2. Risker för att jämlikhet, jämställdhet och rättigheter i skolan försämras

Jämställdhetsmyndigheten delar utredningens problembild men avstyrker flera centrala förslag, framför allt förändringar i läroplanens inledande delar som kan minska skolans fokus på jämställdhet. Myndigheten påpekar att konsekvensbeskrivningen är otillräcklig ur ett jämställdhetsperspektiv och varnar för att förslagen kan försvaga jämställdhetsarbetet både i skolan och i samhället¹⁸.

Diskrimineringsombudsmannen (DO) uttrycker oro över att utredningens förslag ligger i linje med en trend i flera pågående skolutredningar, där rättighetsperspektiv, värdegrundsarbete och stödinsatser riskerar att nedprioriteras. DO bedömer att utredningen och flera av dess förslag saknar en tillräckligt djupgående analys ur ett diskrimineringsperspektiv och kan medföra risker för diskriminering samt begränsa elevers lika möjligheter och rättigheter¹⁹.

3. Elevernas oro för minskat inflytande

Elevernas riksförbund välkomnar översynen av läroplanens struktur men uttrycker oro över minskad elev-

delaktighet, risk för snäv syn på kunskap och att frågor som rör sexualundervisning och elevers rättigheter inte får tillräckligt utrymme i utredningens förslag²⁰.

En sammanfattande bild är att remissinstanserna har en bred uppsättning synpunkter, men en återkommande kritik är att utredningen riskerar att urvattna och osynliggöra viktiga värdegrunds- och hälsorelaterade områden i skolan, särskilt sexualundervisning, jämställdhet och fokus på elevhälsa, samt att ansvaret för undervisningen blir mindre tydligt utan rektorns roll och återkommande helhetsgrepp.

Utöver detta har representanter inom funktionsrätt höjt oroadade röster. I en debattartikel skriver förbundsordförande RFSU, generalsekreterare Relationer som funkar och förbundssekreterare för Riksförbundet FUB att elever med funktionsnedsättningar kommer att drabbas särskilt hårt om förslaget går igenom, inte minst på grund av att dessa elever är extra sårbara för våldsutsatthet²¹.

Detta är i linje med remissvaren från specialpedagogiska skolmyndigheten och myndigheten för delaktighet. Om sexualundervisningen ges lägre prioritet kommer konsekvenserna att bli särskilt allvarliga för denna elevgrupp, framhåller de båda myndigheterna. De betonar att det är avgörande att frågor om sexualitet, samtycke och relationer genomsyrar skolans arbete, så att eleverna får kunskap om sin kropp, sex och sin rätt att sätta gränser.

EN REFORMERAD LÄRARUTBILDNING (SOU 2024:81)

Samtidigt som *Kunskap för alla* (SOU 2025:19) vill förflytta ansvaret för sexualundervisningen från rektor till lärare, föreslår en annan utredning att examensmål som rör frågor om mänskliga rättigheter, grundläggande demokratiska värderingar samt identitet, sexualitet och relationer stryks från lärarutbildningen. Utredningen *En reformerad lärarutbildning* (SOU 2024:81) motiverar förslaget med att dessa

¹⁷ Remissvar RFSU, SOU 2025:19

¹⁸ Remissvar Jämställdhetsmyndigheten, SOU 2025:19

¹⁹ Remissvar Diskrimineringsombudsmannen, SOU 2025:19

²⁰ Remissvar Elevernas riksförbund, SOU 2025:19

²¹ Altinet, 2025-12-02

frågor behandlas naturligt kopplade till motsvarande mål i värderingsdelarna av skolans och förskolans läroplaner. Utredningen menar att de därmed inte behöver anges som separata examensmål, utan att det är tillräckligt att det i examensmålen hänvisas till skolans styrdokument och värdegrund som lärarutbildningarna ska förbereda lärarstudenterna att arbeta utifrån.

Flera remissinstanser är kritiska till detta. Exempelvis Institutet för mänskliga rättigheter som skriver:

” Institutet anser att det är av yttersta vikt att frågor om demokrati- och rättighetsmålsättningar kvarstår som examensmål för lärarna för att betona dessa grundläggande frågors betydelse i lärarnas fortsatta yrkesutövning, oaktat skolans styrdokument och läroplan. Institutet anser vidare att det är angeläget att framtida lärare ges redskap och kompetens i dessa angelägna frågor och att detta bör återspeglas i examensmålen.”

Tillsammans skapar förslagen i *Kunskap för alla* (SOU 2025:19) och *En reformerad lärarutbildning* (SOU 2024:81) en problematisk obalans i styrningen av sexualundervisningen. När sexualitet, samtycke och relationer föreslås tas bort ur läroplanen och i stället regleras genom kursplaner försvagas det övergripande ansvaret på skolnivå och flyttas i praktiken från rektor till enskilda lärare. Samtidigt föreslås att motsvarande kunskapsområden inte längre ska vara obligatoriska examensmål i lärarutbildningen, med motiveringen att de ändå täcks av skolans styrdokument och värdegrund. Detta leder till en motsägelse: lärarutbildningen hänvisar till styrdokument som samtidigt föreslås få en svagare roll. Sammantaget riskerar detta att lärare förväntas ansvara för undervisning inom områden de inte nödvändigtvis har fått utbildning i, och att sexualundervisningen blir mer fragmenterad, personberoende och ojämlig mellan

skolor och ämnen. Resultatet kan bli en försvagad kvalitet och likvärdighet i undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer.

PORREN SOM ALTERNATIV ” KUNSKAPSKÄLLA ”

Forskning visar att många unga börjar titta på pornografi i mycket tidig ålder (runt 10–14 år) och ofta använder den som en källa till kunskap om sex, särskilt när skolans sexualundervisning upplevs som otillräcklig. I en spansk studie 2023 med 675 deltagare uppgav exempelvis 29,3 procent att de fått sin kunskap om sex från porr och att den genomsnittliga åldern för när deltagarna medvetet började titta på porr var 13,5 år. Ytterligare 22,5 procent uppgav att de använde internet som huvudsaklig källa för kunskap om sex. Endast 10,7 procent uppgav att de lärde sig om sex via undervisning i skolan. 10,2 procent uppgav att de lärde sig via sociala medier och 9 procent uppgav att de fick information av sina föräldrar. Samma studie fann att unga som i huvudsak lärt sig om sex genom att titta på porr rapporterade fler “oönskade situationer” såsom utsatthet för sexuella trakasserier och övergrepp, oönskad graviditet, abort samt sexuellt överförbara sjukdomar²².

Forskning visar även att ungdomar som inte får adekvat sexualundervisning i skolan ofta saknar medicinskt korrekt kunskap. Detta kan leda till att de känner sig sämre förberedda för ett hälsosamt sexliv samt mer osäkra i frågor som rör kropp, identitet och gränssättning. Vid brist på adekvat undervisning finns dessutom en risk att unga internaliserar skadliga budskap, särskilt när den information de möter är medicinskt felaktig och präglad av desinformation. Ungdomar som får bristfällig sexualundervisning är också mer benägna att känna sig obekväma när de diskuterar sex och har begränsad förståelse för sin kroppsliga självbestämmanderätt²³.

Sammanfattningsvis tyder aktuell forskning på att när sex- och relationsundervisning är otillräcklig,

²² Navarro-Prado et.al, 2023

²³ Mollen et.al, 2024

tenderar unga att vända sig till pornografi som informationskälla. Detta är problematiskt eftersom pornografi inte ger balanserad, respektfull eller medicinskt korrekt information om sex, samtycke och relationer.

SEXUALISERAT VÅLD I UNGAS RELATIONER

I rapporten *Våld i ungas parrelationer* (2021) lyfter Brå att 23 procent av flickor och unga kvinnor i åldern 16–24 år uppger att de någon gång har utsatts för våld i en parrelation. Motsvarande andel bland pojkar och unga män är 14 procent. Rapporten visar också att unga hbtqi-personer och unga med funktionsnedsättningar utsätts för våld i högre grad än unga i befolkningen i stort. I tillägg visar Ungkab23 att var femte ung tjej har blivit penetrerad mot sin vilja (alltså blivit våldtagen), och var fjärde ung tjej har blivit utsatt för någon form av sexualiserat våld. Ungkab23 är en nationell undersökning som nådde 40 000 slumpmässigt utvalda personer i åldrarna 16–29 år 2023²⁴. Resultatet av Ungkab23 bygger på självrapportering vilket förutsätter att deltagarna identifierat att de blivit utsatta, något som vi som expertorganisation på sexualiserat våld vet är svårt. Andelen utsatta är förmodligen mycket högre.

Resultaten från Brå och Ungkab23 är i linje med Världshälsoorganisationens (WHO) globala rapport (2024) om våld i ungas relationer. Den visar att var fjärde ung tjej som varit i en nära relation före 20 års ålder har utsatts för fysiskt och/eller sexualiserat våld av sin partner, och att 16 procent upplevt sådan utsatthet under det senaste året²⁵.

Expertorganisationen Unga relationer belyser att det finns stora likheter mellan killars våld mot tjejer i ungas relationer och våld i vuxnas nära relationer. Våldet kan ta sig fysiska, psykiska, sexuella och digitala uttryck och är ofta lika allvarligt och kränkande som det våld som i vuxenvärlden benämns som våld

i nära relationer, där mäns våld mot kvinnor dominerar. Samtidigt finns viktiga skillnader som gör unga särskilt sårbara. Tonåringar och unga vuxna har ofta begränsad erfarenhet av nära relationer och saknar ibland kunskap om var gränsen går mellan omsorg och kontroll, eller om vilka beteenden som är acceptabla i en relation. Många har svårt att identifiera våldsamma eller kontrollerande handlingar, särskilt i en ålder då normer och föreställningar om kärlek, sex och relationer fortfarande formas. Utan tillräcklig kunskap finns en påtaglig risk att våld normaliseras, vilket kan öka risken för fortsatt utsatthet eller våldsutövande även senare i livet. Våld i ungas relationer utspelar sig dessutom ofta på arenor som skiljer sig från vuxnas. Digitala plattformar och sociala medier används i stor utsträckning för kontroll, hot och kränkningar, och våldet sker ofta i miljöer där unga vistas till vardags – i föräldrahemmet eller i skolan²⁶.

Mot denna bakgrund blir adekvat sexualundervisning avgörande. Genom undervisning som tydligt tar upp samtycke, gränser, makt, relationer och digitala dimensioner av våld får unga verktyg att förstå sina rättigheter, känna igen våld och söka stöd. Sexualundervisningen spelar därmed en central roll i att förebygga våld, bryta normalisering och lägga grunden för jämlika och trygga relationer – både nu och i framtiden.

VARFÖR FOKUSERAR STORASYSTER PÅ SEXUALUNDERVISNINGEN 2026?

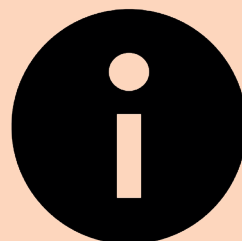
Storasyster möter årligen ett stort antal barn och unga, både genom vår stödverksamhet och i vårt samhällsförändrande arbete. Genom detta möte ser vi tydligt konsekvenserna av bristfällig eller otillräcklig sexualundervisning: unga som utsätts för våld, inte känner till sina rättigheter eller saknar verktyg för att sätta gränser och förstå samtycke. När förslaget i SOU 2025:19 blev känt, där sexualitet, samtycke och relationer föreslås tas bort från läroplanens

²⁴ Folkhälsomyndigheten

²⁵ WHO, 2024

²⁶ Unga relationer, *Förstå*, hämtad 2025-12-14

centrala delar, blev vi – liksom många andra aktörer – oroade. Utan ett tydligt helhetsgrepp och med ett minskat ansvar för skolläroingen riskerar undervisningen att bli fragmenterad och ojämlig. Samtidigt föreslår SOU 2024:81 att frågor om identitet, sexualitet och relationer inte längre ska vara obligatoriska examensmål i lärarutbildningen, vilket kan leda till att framtida lärare får mindre förberedelse för att undervisa i dessa viktiga frågor. Vårt fokus på sexualundervisningen 2026 syftar därför till att lyfta vikten av att unga får kunskap om sexualitet, samtycke och relationer – kunskap som är avgörande för att förebygga sexualiserat våld.

”

En vanlig missuppfattning är att sexualundervisningen är en föreläsning på biologielektionen. Men sexualundervisningen handlar ju också om att jobba främjande och förebyggande och att väva in de här perspektiven i alla ämnen.

Det handlar om att prata om kvinnorrörelsen på historielektionerna, att analysera en sexistisk lätttext på musiken och att även en mattelärare ska kunna reagera på- och bemöta exempelvis en homofobisk kränkning i klassrummet.

”

Genomförande

Den här rapporten bygger på en studie som genomfördes under perioden februari–april. I denna del presenteras rapportens övergripande frågeställningar och vilka metoder som användes för att kunna besvara dessa frågeställningar.

Storasystemrapporten är ett medel för Storasystems målgrupp att bli hörda och en del av organisationens samhällsförändrande arbete för att nå visionen om ett jämställt samhälle fritt från sexualiserat våld.

ÖVERGRIPANDE FRÅGESTÄLLNINGAR

- Hur har sexualundervisningen i Sverige utvecklats över tid, och vilka effekter har förändringar i styrdokument haft på undervisningens innehåll, status och genomförande?
- Hur upplever skolpersonal och elever kvaliteten i dagens sexualundervisning, och vilka centrala brister och utvecklingsbehov identifieras?
- Vilken betydelse har en ämnesövergripande och värdegrundsbaserad sexualundervisning för elevers kunskap, trygghet och förmåga att förstå samtycke och relationer?
- Hur kan förändringar i styrning och lärarutbildning – såsom förslagen i SOU 2025:19 och SOU 2024:81 – påverka kvaliteten, likvärdigheten och ansvarsfördelningen i sexualundervisningen?
- Vilken roll spelar sexualundervisningen i att förebygga sexualiserat våld och motverka skadliga normer, särskilt för sårbara elevgrupper?

METOD

Studien syftade till att få in såväl kvantitativ som kvalitativ data, det vill säga såväl mätbara fakta som mer abstrakta insikter kring upplevelser, tankar, känslor och mående. Storasystem utformade en enkät riktad till skolpersonal (rektorer, lärare & elevhälsa) och en enkät riktad till elever över 15 år som haft sexualundervisning de senaste fem åren. Vi genomförde även sju intervjuer med olika experter kopplade till temat.

Det är Storasystems sakkunnig och pressekreterare som drivit arbetet med rapporten. Sakkunnig och pressekreterare har tagit stöd från organisationens

stödverksamhet och ledning i olika delar av processen.

ENKÄT SKOLPERSONAL

Enkäten riktades till rektorer, lärare och elevhälsa i grundskolan. Den spreds på fyra sätt:

- Sakkunnig och pressekreterare mailade skolpersonal på 50 skolor i 50 slumpmässigt utvalda kommuner. Anpassad skola inkluderades i urvalet. Mailet gick till de adresser som var offentliga, exempelvis rektor och biträdande rektor samt elevhälsa med uppmaning om att sprida enkäten till lärare
- Organiskt inlägg i sociala medier
- Annonsering i sociala medier
- Via slutna grupper för skolpersonal på sociala medier, godkänt av respektive grupps administratörer

Enkäten inleddes:

Med läroplanen Lgr22 (2022) uppdaterades sexualundervisningen och bytte namn till sexualitet, samtycke och relationer. Detta kunskapsområde ingår, enligt Skolverket, i arbetet med likabehandling och skolans värdegrund. Det är ett ämne som ska behandla flera ämnen, från olika perspektiv, och det är en del av skolans hälsofrämjande arbete.

I den statliga offentliga utredningen Kunskap för alla (2025) föreslås en del ändringar i sexualundervisningen. En större förändring är att sexualitet, samtycke och relationer ska plockas bort från läroplanen och istället enbart finnas i kursplaner. En andra större förändring är att rektorn inte längre kommer vara huvudsakligen ansvarig för området, utan detta ansvar föreslås läggas på enskilda lärare. Samtidigt föreslås en annan utredning. En reformerad lärarutbildning (SOU 2024:81), att examensmål som rör frågor om identitet, sexualitet och relationer stryks från lärarutbildningen.

Med anledning av förslagen och utifrån det vi på Storasystem ser: att unga personer behöver god sexualundervisning, ber vi nu dig som yrkesverksam att svara på denna anonyma enkät som tar

högst 15 minuter att besvara.

Vi följer GDPR och inget resultat kommer att delas som på något sätt kan härledas till en specifik person. Enbart anonyma citat kan komma att användas i en slutlig rapport om du har frågor om enkäten, kontakta: sofie@storasyster.org

Om du behöver stöd eller känner någon som behöver stöd, kontakta oss: <https://storasyster.org/stod-och-hjalp-efter-sexuella-overgrepp/>

Enkäten gick att svara på mellan den 1 februari och 18 april 2026.

Sammanlagt fick vi in 42 svar.

Vissa citat har behövts förkortas för att dölja personkänslig information eller för att vi vill belysa en särskild del från respondentens svar. I enstaka fall har vi justerat stavfel. Respondenter kommer att refereras till med yrkesroll och ett nummer (yrkesroll xx). Om lärare uppgivit inom vilket ämne hen undervisar i kommer detta framgå.

ENKÄT FÖR ELEVER ÖVER 15 ÅR SOM HAFT SEXUALUNDERVISNING DE SENASTE FEM ÅREN

Enkäten för elever över 15 år som haft sexualundervisning i grundskolan de senaste fem åren kommer från nu kallad elevenkäten. Den spreds på två sätt:

- Sakkunnig och pressekreterare mailade skolpersonal på 50 skolor i 50 slumpmässigt utvalda kommuner. Anpassad skola inkluderades. Maillet gick till de adresser som var offentliga, exempelvis rektor och biträdande rektor samt elevhälsa med uppmaning om att sprida enkäten till elever i åk 9.
- Organiskt inlägg i sociala medier
- QR-kod vid föreläsning av sakkunnig
- Fysiska affischer vid skolor och bibliotek med QR-kod

Enkäten inleddes:

Storasyster är en organisation som ger stöd till personer som har blivit utsatta för sexuellt våld, exempelvis: våldtäkt, sexuella kommentarer online, nakenbilder/nudes som spridits, sex man inte mår bra av.

Vi undersöker just nu sexualundervisningen i skolan och därför ber vi dig att svara på den här anonyma enkäten. Det tar cirka 5 minuter.

Om du behöver stöd eller känner någon som behöver stöd, kontakta oss: <https://storasyster.org/stod-och-hjalp-efter-sexuella-overgrepp/> Om du har frågor om enkäten kontakta sofie@storasyster.org

Enkäten gick att svara på mellan den 1 februari och 20 april 2026.

Sammanlagt fick vi in 238 svar.

Vissa citat har behövts förkortas för att dölja personkänslig information eller för att vi vill belysa en särskild del från respondentens svar. I enstaka fall har vi justerat stavfel. Respondenter som citeras kommer att refereras till med ett nummer (elev xx).

INTERVJUER

Sakkunnig genomförde totalt sju intervjuer med experter från forskning, skola, rättsväsende och civilsamhälle. Experterna kunde bidra till en djupare förståelse och olika perspektiv på sexualundervisningen.

Medverkande experter:

- Förbundsordförande, RFSL Ungdom
- Medicinskt ledningsansvarig, Fridaskolorna
- Operativ åklagare
- Politiskt sakkunnig, RFSU
- Representant, FUB
- Universitetslektor i pedagogik, Stockholms universitet
- Universitetslektor i sexologi, Malmö Universitet

Intervjuerna hölls digitalt mellan februari 2026–april 2026. Formen på intervjuerna var semistrukturerade. Intervjuerna utgick från en mall med förberedda frågor som anpassades efter intervjupersonen och hur intervjun utvecklades. Denna form lämpade sig bäst för rapportens syfte eftersom det gav både struktur och flexibilitet till intervjuerna. Intervjuerna spelades in för att underlätta transkribering och inspelningarna raderades efter att rapporten färdigställts. Varje intervju tog cirka en timme.

Intervjupersonerna har fått möjlighet att på förhand läsa och godkänna citat samt omnämnande.

Fridaskolorna: Fridaskolorna är en svensk friskoleorganisation som har grundskolor på flera orter i Sverige. Verksamheten bygger på en pedagogik som fokuserar på ansvar, gemenskap och ett aktivt lärande där elever uppmanas att ta ansvar för sitt eget lärande. Fridaskolorna arbetar för att skapa en trygg och utvecklande skolmiljö där elever får möjlighet att utveckla både kunskaper och personliga förmågor.

FUB: FUB, Riksförbundet för barn, unga och vuxna med intellektuell funktionsnedsättning, är en intresseorganisation som arbetar för att personer med intellektuell funktionsnedsättning och deras anhöriga ska kunna leva ett gott liv. FUB erbjuder stöd, sprider kunskap och driver påverkansarbete för att stärka rättigheter och förbättra levnadsvillkor i samhället. Organisationen har lokalföreningar över hela landet.

Malmö universitet: Malmö universitet är ett statligt universitet i Malmö som grundades 2018, med ursprung i Malmö högskola från 1998. Universitetet bedriver utbildning och forskning inom flera områden, bland annat inom sexologi, där man erbjuder kurser och program som behandlar sexualitet, relationer och sexuell hälsa ur ett tvärvetenskapligt perspektiv.

Operativ åklagare: En operativ åklagare är en jurist verksam inom Åklagarmyndigheten som leder och ansvarar för brottsutredningar samt för talan i domstol. Den operativa åklagaren fattar beslut om åtal ska väckas, leder förundersökningar tillsammans med polis och andra utredande aktörer, samt driver rättsprocessen i domstol. Rollen innebär ett praktiskt och direkt arbete med enskilda ärenden, ofta i nära kontakt med både brottsoffer och misstänkta.

RFSL Ungdom: RFSL Ungdom är RFSL:s ungdomsförbund och en ideell organisation som samlar unga hbtqi-personer och deras allierade. Organisationen arbetar för att unga hbtqi-personer ska ha samma rättigheter, möjligheter och levnadsvillkor som andra unga. RFSL Ungdom bedriver opinionsbildning, utbildning och påverkansarbete, samt skapar mötesplatser och stödverksamhet för unga runt om i Sverige.

RFSU: RFSU, Riksförbundet för sexuell upplysning, är en ideell organisation som grundades 1933. Organisationen arbetar för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter för alla människor. RFSU sprider kunskap om sexualitet, relationer och kropp genom utbildning, information och opinionsbildning. De arbetar också för att stärka människors rätt till preventivmedel, säkra aborter och sexualupplysning både i Sverige och internationellt. Organisationen driver även kliniker och projekt som syftar till att förbättra människors hälsa och rättigheter.

Stockholms universitet: Stockholms universitet är ett svenskt statligt universitet i Stockholm. Universitetet bedriver utbildning och forskning inom ett brett spektrum av områden, främst inom naturvetenskap, humaniora, samhällsvetenskap och juridik. Stockholms universitet är ett av Sveriges största lärosäten och har en central roll inom forskning och högre utbildning i regionen.

”

JAG ÄMNESINTEGRERAR DET EN DEL
I MIN UNDERVISNING. EXEMPELVIS I
GEOGRAFIN FÄR ELEVERNA KOLLA PÅ
TEMATISKA KARTOR KOPPLAT TILL
SEXUALITET. EXEMPELVIS TONÄRSABORTER,
LAG OM SEXUALUNDERVISNING I EUROPA.

”

- lärare, respondent 42

Resultat och analys

LÄROPLANEN SOM STYRMEDEL

Flera experter lyfter den positiva inverkan som uppdateringarna i både Lgr11 och Lgr22 har haft på sexualundervisningen. Politiskt sakkunnig vid RFSU beskriver hur Lgr11 bidrog till att fler rektorer blev involverade i arbetet, då området tydligare kopplades till skolans värdegrund. Detta förstärktes i Lgr22, som innebar att rektorer fick ett uttalat ansvar för att integrera sexualitet, samtycke och relationer i hela skolmiljön. Detta innebar i praktiken att sexualundervisning gick från att vara ett lärarberoende inslag, inte sällan med stor ojämlikhet mellan och inom skolor, till att bli en fråga för skolans ledning, med ökad grad av planering, uppföljning och ansvarstagande. Denna utveckling bekräftas av skolpersonal i enkätsvaren, där läroplanens skrivningar beskrivs som en förutsättning för att kunna bedriva ett mer systematiskt och ämnesövergripande arbete:

” Jag tycker att det blivit bättre de senaste åren i och med att det funnits tydligt i den övergripande läroplanen. Det har gett mig som kurator en möjlighet att få med olika lärare i arbetet kring detta i skolan”.

- Elevhälsa (respondent 11)

Universitetslektorn vid Stockholms universitet (SU) upplever att kunskapsområdet uppmärksammades och kom upp på den politiska agendan på ett helt nytt sätt efter uppdateringarna i Lgr22. Hon sätter utvecklingen av läroplanen i en kontext av #MeToo 2017 och samtyckeslagen 2018. Det gör även ordförande för RFSL UNGDOM som belyser att samtycke blev en mer naturlig del av samtalen, särskilt ur ett barnrättsperspektiv. Läroplanen fungerar därmed inte enbart som ett styrdokument, utan också som en normerande signal om vilka kunskaper och värden som ska prioriteras i skolan.

I samtliga expertintervjuer diskuterades Kunskap för alla (SOU 2025:19) med fokus på sexualundervisningen. Samtliga experter motsätter sig att sexualitet, samtycke och relationer tas bort från läroplanens inledande delar. Kritiken handlar inte enbart om innehåll, utan också om styrning: när området inte längre finns kvar på läroplansnivå riskerar det att förlora både legitimitet och prioritet.

” Det ser jag verkligen som en nedmontering av sexualundervisningen som kommer minska legitimiteten för det arbete som är på gång i skolorna”.

- Universitetslektor SU

” Läroplanen är ledande för ganska många. Det blir ett statement om man inte har med det där. Det får inte samma status helt enkelt vilket riskerar att elever inte får den kunskap de behöver”.

- Representant FUB

Om sexualitet, samtycke och relationer begränsas till enstaka kursplaner finns en risk att lärare i andra ämnen inte ser området som sitt ansvar och därför undviker frågorna. Detta framhålls av både experter och respondenter i enkäten till skolpersonal.

” Det kommer göra att färre lärare faktiskt tar upp frågan”.

- svenska- och SO-lärare (respondent 1)

” Som skolsköterska ser jag en risk i att lyfta bort området från den övergripande läroplanen om det innebär att helhetsansvaret försvagas. För att säkerställa likvärdighet, tydlighet och ett hälsofrämjande perspektiv behöver sexualitet, samtycke och relationer

fortsatt ha en stark och tydlig förankring i skolans styrdokument”.

- Elevhälsa (respondent 35)

” En vanlig missuppfattning är att sexualundervisningen är en föreläsning på biologielektionen. Men sexualundervisningen handlar ju också om att jobba främjande och förebyggande och att väva in de här perspektiven i alla ämnen. Det handlar om att prata om kvinnorrättsrörelsen på historielectionen, att analysera en sexistisk låttext på musiken och att även en mattelärare ska kunna reagera på- och bemöta exempelvis en homofobisk kränkning i klassrummet”.

- Politiskt sakkunnig RFSU

Om helhetsperspektivet försvagas riskerar undervisningen att återgå till en mer snäv och biologiskt orienterad förståelse, vilket skulle innebära ett steg bort från det som dagens styrdokument och forskning förespråkar. Vidare lyfter universitetslektorn vid SU att forskning visar att samordning på skolnivå – ofta genom rektor – är viktigt för att säkerställa kontinuitet och kvalitet. Detta stöds av skolpersonal, som efterfrågar tydliga mandat och en tydlig ansvarsfördelning:

” Sexualundervisningen behöver förbättras än mer – där ansvaret tydligt ligger på rektor och ingår i alla ämnen”.

- Elevhälsa (respondent 15)

Samtidigt uttrycker vissa respondenter, främst inom elevhälsan, att en tydligare placering i kursplaner kan minska utrymmet för enskilda lärare att undvika ämnet. De betonar dock att detta inte bör ersätta läroplanens inledande skrivningar, som anses vara avgörande för att inkludera området i skolans värdegrundarbete.

Något som lyfts av politiskt sakkunnig vid RFSU är att ändringarna i Lgr22 inte har fått tid att implementeras ordentligt ännu. Detta är en bild som universitetslektorn vid SU delar. Hon menar att regeringen påbörjade utredningen *Kunskap för alla* alldeles för tidigt i relation till Lgr22 och uttrycker:

” Det tar lång tid för policyförändringar att sippra in i verksamheten i skolorna och vidare in i klassrummen”.

Samtidigt välkomnar hon och andra experter en nyanserad, kritisk blick på läroplanen i syfte att förstärka undervisningen ytterligare. Och det finns delar av *Kunskap för alla* (SOU 2025:19) som experterna lyfter fram som positiva. Representanten från FUB betonar särskilt förtydligandet av kunskapsbegreppet samt det ökade fokuset på kognition, det vill säga utbildning som utgår från barns kognitiva förmåga. Universitetslektorn vid SU delar i flera avseenden utredningens analys (som att det finns upprepningar och möjligtvis för detaljerade beskrivningar), men hon ställer sig kritisk mot den föreslagna lösningen att stryka sexualitet, samtycke och relationer helt från läroplanens inledande delar. Det gör även flera elever. Elevenkäten lyfte inte aktuella politiska förslag som att stryka sexualitet, samtycke och relationer från läroplanens inledande delar, utan detta lyftes spontant av eleverna. På frågan hur sexualundervisningen kan bli bättre svarar exempelvis en elev:

” Inte ta bort det från läroplanen i alla fall”.

- Elev 211

ÄMNESÖVERGRIPANDE OCH INTEGRERAD SEXUALUNDERVISNING

Flera experter lyfter vikten av att sexualundervisningen integreras i skolans värdegrundarbete och bedrivs ämnesövergripande. Representanten från FUB betonar att undervisningen inte kan begränsas

till enstaka moment i specifika ämnen, utan behöver genomsyra skolans verksamhet. Universitetslektorn vid SU framhåller att frågor om sexualitet, samtycke och relationer uppstår i många olika sammanhang i skolan, och att lärare därför behöver kunna fånga upp och hantera dessa även utanför sitt ämnes specifika innehåll. De kan exempelvis prata om samtycke, sexualitet och relationer utifrån hur elever uttrycker sig och hur de beter sig i klassrummet, menar hon.

Att sexualundervisningen bör integreras i skolans värdegrundsarbete och ske ämnesövergripande är ett starkt argument för varför sexualitet, samtycke och relationer inte ska strykas från läroplanen. Om området enbart regleras genom enskilda kursplaner riskerar det att uppfattas som ett begränsat kunskapsinnehåll snarare än en del av skolans bredare uppdrag. En sådan förändring kan få flera konsekvenser. Dels finns en risk att lärare i ämnen där innehållet inte explicit skrivs fram, inte längre ser det som sitt ansvar att ta upp frågorna. Dels kan skolans möjligheter att fånga upp situationer i vardagen försvagas. En stor del av arbetet med relationer, normer och värdegrund sker i spontana sammanhang – i samtal om språkbruk, konflikter eller beteenden mellan elever. Om området inte längre är tydligt förankrat i läroplanen kan lärare uppleva större osäkerhet kring sitt mandat att agera i dessa situationer. Därmed riskerar skolan att gå miste om viktiga tillfällen att bemöta destruktiva normer och stärka elevers förståelse för gränser, respekt och samtycke.

Det finns exempel på hur integrerad och ämnesövergripande sexualundervisning ger positiva resultat. Medicinskt ledningsansvarig för Fridaskolorna betonar hur de under lång tid byggt upp en systematik för att integrera sexualundervisningen och göra den ämnesövergripande. Detta har, enligt hon, bidragit till att elever utvecklat både kunskap och engagemang i frågor som rör sexualitet, samtycke och relationer, vilket också uppmärksammats i samband med intervjuer genomförda av Skolinspektionen. Medicinskt ledningsansvarig berättar att Fridasko-

lorna arbetar mycket med dialog, diskussion och värderingsövningar tillsammans med eleverna. Lärare får också tid och utrymme att diskutera frågorna, bland annat genom ringsamtal, det vill säga strukturerade samtal i grupp där deltagarna sitter i en ring och ges möjlighet att dela erfarenheter och reflektera tillsammans. Detta innebär att lärarna får möjlighet att diskutera antingen aktuella händelser på skolan eller i omvärlden alternativt ett specifikt ämne som de upplever behöver lyftas. Det, menar medicinskt ledningsansvarig, bidrar till kvalitet i arbetet som blir ämnesövergripande.

Flera experter framhåller också att en stor del av sexualundervisningen i praktiken sker utan att benämnas som sådan. Det kan handla om samtal om exempelvis relationer, jämställdhet och genus.

” När jag jobbade som lärare så pratade jag om frågor kring genus och jämställdhet i min samhällskunskapsundervisning. Om någon sagt till mig att det var sexualundervisning jag höll på med hade jag sagt nej. Men det kanske det var. Det finns massa samtal i skolan som skulle kunna förstås som sexualundervisning utifrån en bredare förståelse av det”.

- Universitetslektor SU

Denna bild förstärks av svar från skolpersonal-enkäten:

” Jag undervisar inte om det i rent ämne som SO eller biologi men under lektionerna i slöjd pratar elever ganska fritt och i de samtalen deltar jag eller lyssnar. De pratar ofta relationer, kultur och sexualitet”.

- Slöjdlärare (respondent 4)

” Jag ämnesintegrerar det en del i min undervisning. Exempelvis i geografien får eleverna kolla på tematiska kar-

tor kopplat till sexualitet. Exempelvis tonårsaborter, lag om sexualundervisning i europa”.

- Lärare i samhällskunskap och geografi (respondent 42)

Samtidigt pekar flera experter på att det finns strukturella hinder för att arbeta ämnesövergripande i praktiken. Universitetslektorn vid Malmö Universitet (MAU) framhåller att arbetsbelastning och organisatoriska förutsättningar kan begränsa möjligheterna:

” Problemet ligger nog mer i skolans struktur. Lärare har väldigt mycket arbete, mycket administration. Så även om man har viljan och motivationen att integrera ämnet i sin undervisning så tror jag att man helt enkelt inte orkar.”

Detta pekar på att ett ämnesövergripande arbetssätt inte enbart är en fråga om vilja eller kompetens, utan också om organisatoriska förutsättningar. För att sexualundervisningen ska kunna integreras i praktiken krävs därför inte bara tydliga styrdokument, utan även tid, resurser och stöd i skolans organisation.

DUBBLA SIGNALER I SKOLPOLITIKEN

Flera experter pekar på att de aktuella utredningsförslagen tillsammans skickar motstridiga signaler om sexualundervisningens roll i skolan. Universitetslektorn vid SU beskriver en upplevd inkonsekvens i den politiska styrningen:

” Jag tycker politikerna är motstridiga. Å ena sidan har förslaget kommit om att ta bort skrivningar från styrdokumentet, men å andra sidan vill man verkligen betona att sexualundervisningen är viktig.”

Denna motsägelse blir särskilt tydlig i relationen mellan *Kunskap för alla* (SOU 2025:19) och *En reformerad lärarutbildning* (SOU 2024:81). Samtidigt som

den förstnämnda utredningen föreslår att sexualitet, samtycke och relationer stryks från läroplanens inledande delar, och i viss mån förutsätter att lärare har kompetens inom området, föreslår den andra att examensmål kopplade till dessa frågor ska tas bort från lärarutbildningen.

Flera experter lyfter detta som problematiskt. Universitetslektorn vid SU menar att lärarkärens kompetens i sexualundervisning riskerar att försvagas om området inte ges utrymme i lärarutbildningen. Medicinskt ledningsansvarig vid Fridaskolorna tillägger att det även handlar om förmågan att hantera och undervisa i frågor som ständigt utvecklas i takt med samhällsförändringar. Behovet av stöd och fortbildning är redan idag stort, särskilt när det gäller att känna sig trygg i att lyfta känsliga ämnen och leda samtal där det inte alltid finns enkla svar. Som hon uttrycker det:

” Flera av de lärare som arbetar idag fick utbildning för längesen och då fick man inte med sig kunskap om sexualitet, samtycke och relationer. Vi kan märka att det för dem är mycket jobbigare att prata om de här frågorna. Så det är ju förödande om nya lärare inte ska få den här kunskapen under utbildningen.”

Även skolpersonal via enkät uttrycker en liknande oro för att examensmål kopplade till sexualitet, samtycke och relationer stryks från lärarutbildningen:

” Det vore jättedumt! Satsa istället på att utveckla detta inom lärarutbildningen och med fortbildning hos redan utbildade lärare”.

- Lärare i svenska och historia (respondent 41)

” Om lärare inte får utbildning i ämnet kan vi inte förvänta oss att de ska undervisa i det heller”.

Matte- och NO-lärare (respondent 14)

Ordföranden för RFSL Ungdom lyfter att motsägelsen tyder på bristande samordning i den övergripande styrningen:

” Det blir tydligt att man inte har haft en överblick i vilka skolpolitiska förändringar man genomför när lärarutbildningsutredningen hänvisar till läroplansutredningen, och läroplansutredningen hänvisar till lärarutbildningsutredningen i fråga om lärarens roll och kunskap”.

Utifrån sin yrkespraktik uttrycker en åklagare också ett tydligt behov av mer, snarare än mindre, undervisning inom området. I mötet med personer där det har gått snett blir bristerna i kunskap om sexualitet, samtycke och relationer särskilt tydliga. Samtidigt uttrycker hon en oro över att den politiska utvecklingen tycks gå i motsatt riktning, där utrymmet för dessa frågor riskerar att minska istället för att stärkas. Hon lyfter även en upplevd diskrepans mellan politiska uttalanden och konkreta reformförslag; medan politiker framhåller att sexualundervisningen inte ska försvagas, menar hon att de faktiska förslagen i praktiken pekar mot ett minskat utrymme för området. Detta bidrar till en bild av otydlighet i styrningen, där signalerna till skolan riskerar att bli motsägelsefulla.

Sveriges lärare utgör en av de få vuxengrupper som har en strukturell och återkommande möjlighet att nå alla barn och unga under uppväxten. Skolan blir därmed en unik arena för samtal om sexualitet, kropp, gränser och normer – särskilt för elever som saknar andra trygga vuxna i sin närhet. I detta ligger också en central förebyggande potential. Om lärare inte ges förutsättningar, verktyg eller mandat att bedriva undervisning som öppnar upp för reflektion och dialog, riskerar viktiga samtal att utebli. Därmed försvagas också möjligheterna för unga att utveckla kunskap om rättigheter och skyldigheter, samt att känna sig trygga nog att berätta om eventuell utsatthet.

Om sexualitet, samtycke och relationer fåren svagare ställning i läroplanen samtidigt som lärarutbildningen inte säkerställer kompetens inom området, riskerar ansvaret i praktiken att läggas på enskilda lärare utan att de ges tillräckliga verktyg. Detta kan leda till en mer ojämlig och personberoende undervisning, där kvaliteten i hög grad avgörs av enskilda lärares intresse och erfarenhet snarare än av en sammanhållen nationell styrning.

SEXUALUNDERVISNING SOM FÖREBYGGANDE KRAFT: KUNSKAP, NORMKRITIK OCH SKYDD MOT VÅLD

Flera experter varnar för att en försvagning av sexualundervisningen kan få allvarliga konsekvenser, både för enskilda unga och för samhället i stort. Ordföranden för RFSL Ungdom uttrycker detta tydligt:

” Jag tänker att det här kommer ha helt katastrofala konsekvenser, både för enskilda barn och unga men också för samhället som helhet – både på kort och lång sikt”.

Han betonar att en försvagning av sexualundervisningen skulle påverka ungas kunskap om sexualitet och relationer negativt. Det skulle innebära sämre möjligheter att sätta och respektera gränser, förstå sin egen kropp och sexualitet, samt visa respekt för andras upplevelser. Han betonar att sexualundervisningen är ungdomars viktigaste källa till kunskap om dessa frågor och har stor potential att förebygga sexualiserat våld. Att minska undervisningens omfattning riskerar därför både ökad utsatthet och att normer i samhället kring sexualitet och relationer förskjuts.

Denna koppling mellan kunskap och handling beskrivs även av en åklagare, som utifrån sitt arbete med sexualbrott beskriver hur bristande kunskap kan få konkreta konsekvenser. Hon betonar att hennes perspektiv bygger på möten med personer där det redan “har gått snett”, så urvalet är selektivt. Men

det är enligt en åklagare tydligt att utan grundläggande förståelse för sexualitet, samtycke och relationer saknas också förutsättningar att agera i enlighet med dessa principer i praktiken. Som hon uttrycker det:

”Lär man sig inte att prata och träna och få kunskap om sexualitet, samtycke och relationer – hur ska man då kunna praktisera det?”

Samtidigt visar enkätsvaren från skolpersonal att sexualundervisningen redan idag upplevs som ojämn och i vissa fall bristfällig:

”Den är ojämn. Många är fortfarande lite för rädda att göra en ordentlig djupdykning i ämnet med eleverna”.
– Lärare (respondent 6)

”Jag upplever att sexualundervisningen skiljer sig väldigt mycket beroende på läraren och hur säker läraren känner sig i ämnet, vilket resulterar i hur trygga eleverna blir med läraren”.
– Elevhälsa (respondent 2)

I detta intresse- och kunskapsglapp får andra informationskällor en större betydelse – framför allt pornografi. Flera skolpersonal och experter lyfter att unga i stor utsträckning söker och får information om sex via nätet, vilket påverkar deras föreställningar om sexualitet och relationer:

”Med dagens samhälle och all information ungdomar idag får från nätet så behöver skolan/vuxna ta ansvar... Själva sexet vet de själva hur det går till. Det är allt runtomkring de får en skev bild av”.
– Matte- och NO-lärare (respondent 14)

”Eleverna har viss biologisk kunskap och grundläggande förståelse för samtycke, men behöver mer stöd inom rela-

tioner, känslor, normkritik och digitala frågor. Som skolsköterska ser jag ett tydligt behov av att undervisningen är kontinuerlig, inkluderande och kopplad till elevhälsan för att säkerställa en trygg och korrekt förståelse”.

– Elevhälsa (respondent 36)

Att unga söker information och kunskap från andra källor när skolans sexualundervisning brister bekräftas även av elever:

”Jag tror många skolor nästan är rädda för detta ämne eftersom det är så ”privat” men det är väldigt viktigt att lära ut alla och också om allting inte bara små delar, det är mycket jag har lärt mig av mig själv eller kompisar och inte från skolan”.

– Elev 232

En riskgrupp som lyfts i intervjuerna är unga män med hög konsumtion av pornografi. Universitetslektorn vid MAU lyfter att studier visar att mellan 10 och 25 procent av unga män är högkonsumenter av porr (exempelvis Svedin et.al, 2011). Underliggande psykisk ohälsa såsom ångest eller depression kopplas enligt universitetslektorn vid MAU ofta till konsumtionen. Han beskriver också hur vissa av dessa unga män rör sig vidare in i så kallade ”manosfärer”, där de exponeras för innehåll som kan förstärka destruktiva normer kring kön, sexualitet och relationer.

Detta pekar på en viktig aspekt av sexualundervisningens funktion: den handlar inte enbart om kunskapsförmedling, utan också om att fungera som en motvikt till andra, mer problematiska informationskällor. När skolan inte erbjuder tillräcklig, relevant och kontinuerlig undervisning riskerar dessa unga att istället söka svar i lättillgängliga men ofta missvisande miljöer på nätet.

Som universitetslektorn vid MAU uttrycker det, är detta en grupp som ”vi måste fånga upp” – annars

”

Jag tycker politikerna är motstridiga.
Å ena sidan har förslaget kommit om
att ta bort skrivningar från styrdokument,
men å andra sidan vill man verkligen
betona att sexualundervisningen
är viktig.

”

- universitetslektor vid SU

kommer de att vända sig till det som finns tillgängligt. Bristande sexualundervisning innebär inte bara ett kunskapsglapp, utan också en konkret risk för att unga internaliserar normer och föreställningar som kan bidra till ojämlikhet och sexualiserat våld:

” Vi ser exempelvis hur normaliseringen av strypsex och liknande praktiker speglar en porrkultur präglad av patriarkala strukturer, där akterna ofta sker på männens villkor och i kommersiellt syfte. Genom att lyfta dessa frågor i skolan kan vi hjälpa eleverna att kritiskt granska dessa skeva maktförhållanden och istället fokusera på ömsesidighet, respekt och verklig närhet”.

- Elevhälsa (respondent 37)

” Våldet är en trend som håller i sig. Vi ser inte några radikala förändringar i våldet. Det som är nytt är diskussionen kring strypvåld som man sett ökat. Det är en indikation på att trender från pornografin och kanske andra ställen sipprar ned och påverkar ungdomars beteenden”.

- Universitetslektor MAU

Citaten ovan belyser också hur fenomenet strypvåld inte är ett isolerat problem, utan en del av ett mönster där normer och handlingar från pornografiska miljöer påverkar ungdomars beteenden och attityder. Perspektivet förstärks av en åklagare, som utifrån sin erfarenhet av sexualbrott beskriver hur strypvåld normaliserats och förekommer särskilt i unga relationer.

” Det har blivit så fruktansvärt normaliserat och det har gått så väldigt fort”.

- Åklagare.

Sexualundervisning är central för att ge unga kunskap, verktyg och normkritiska perspektiv som kan

förebygga våld och skapa mer jämlika och respektfulla relationer. Genom att arbeta med frågor om samtycke, känslor, relationer och kommunikation får eleverna möjlighet att reflektera över sina egna och andras gränser, identifiera destruktiva normer och utveckla empati. Undervisningen blir därmed inte bara en kanal för biologisk kunskap, utan en arena för socialt och emotionellt lärande, där elever kan träna på att hantera konflikter, respektera olikheter och förstå maktstrukturer i relationer.

” Det är lättare att ligga än att kommunicera om att ligga. Det är där skolan kan åstadkomma faktiskt förändring. När vi lär oss att kommunicera och när vi stärker vår empatiförmåga. Det är viktigt för att förebygga våldet”.

- Universitetslektor MAU

Detta perspektiv kompletteras och fördjupas av åklagarens betoning på kommunikation som en central del av sexualundervisningen.

” Jag vill att vi ska bort ifrån det här att det inte är sexigt att prata. Att vi normaliserar att faktiskt fråga: vill du det här, tycker du om det här?”

- Åklagare

Sexualundervisningen fyller också en viktig funktion när det gäller att öka ungas handlingsberedskap vid utsatthet. Genom undervisningen får elever kunskap om vad som är okej och inte okej i relationer, en grundläggande förståelse för relevant lagstiftning samt information om hur man går tillväga om man utsätts för sexualbrott. Detta kan sänka tröskeln till att söka hjälp eller göra en anmälan. Som en åklagare uttrycker det:

” Har man med sig den kunskapen från skolan är det naturligtvis ett kortare steg till att göra en anmälan.”

Sexualundervisningens betydelse framträder även

i rättsliga sammanhang. En åklagare beskriver hur hon, när det är relevant, ställer frågor om den tilltalades erfarenheter av sexualundervisning som en del av bakgrundsbilden i sexualbrottsmål. Detta indikerar att kunskap om sexualitet, samtycke och relationer inte enbart är en pedagogisk fråga, utan också har bäring på hur handlingar förstås och bedöms i rättsprocesser. Sexualundervisning framstår därmed som en samhällelig angelägenhet med konsekvenser som sträcker sig långt utanför klassrummet.

En adekvat sexualundervisning fungerar alltså både som förebyggande arbete mot sexualiserat våld och som en arena för normkritik. Den skapar förutsättningar för att unga ska kunna fatta egna, informerade beslut om sin kropp och sina relationer, och stärker förmågan att agera respektfullt och empatiskt gentemot andra. Detta gör skolan till en avgörande aktör i arbetet med att forma jämställda, trygga och inkluderande miljöer – både i klassrummet och i samhället i stort.

” Man behöver dra tillbaka det här förslaget och förstå att det här är ett viktigt ämne. Det är inte ett viktigt ämne för att vi ska prata om sex, utan för att förebygga sociosexuella problem och sexuell utsatthet. Det här är ett sätt att främja ungas kapacitet, motståndskraft och förmåga att hantera utmaningar i sexualitet och relationer”.

- Universitetslektor MAU

SÅRBARA ELEVGRUPPER

Representanten från FUB lyfter att barn och unga med funktionsnedsättning är en särskilt sårbar grupp för sexualiserat våld, något som bland annat Allmänna barnhuset visat i sin rapport *Mer utsatta än andra*²⁷. Även Myndigheten för delaktighet belyser att funktionsnedsättningar som påverkar förmågan att förstå och bli förstådd medför en särskild sårbarhet²⁸. Därför, påtalar representanten från FUB,

är det särskilt viktigt att elever i anpassad skola får en kvalitativ och kontinuerlig sexualundervisning.

Representanten betonar också vikten av att undervisningen är anpassad efter målgruppen och utgår från elevernas egna erfarenheter:

” Man behöver också koppla det till elevernas egna vardag, deras upplevelser, deras relationer, deras känslor och deras integritet. Värdegrund, trygghet och likabehandling i relation till sexualundervisningen måste finnas och det måste skapas ett sammanhang och en miljö som passar elevgruppen”.

- Representant FUB

Samtidigt pekar FUB på strukturella hinder som försvårar detta arbete. En central utmaning är den låga andelen behöriga lärare i anpassad skola, något som Skolverket uppmärksammade²⁹. Andelen behöriga lärare är generellt låg i grundskolan men särskilt i anpassad skola där enbart 12 procent³⁰ av anställda lärare har behörighet. Enligt FUB får detta direkta konsekvenser för kvaliteten i undervisningen, särskilt i komplexa och känsliga frågor som rör sexualitet, samtycke och relationer, där kunskap om både ämnet och målgruppen är avgörande.

” Det krävs ju att man har en kompetens om hur man kommunicerar. AKK (alternativ och kompletterande kommunikation) behöver man ha särskild kunskap om när man undervisar eleverna. När behörigheten är så låg så varierar kvaliteten i undervisningen på den anpassade skolan”.

- Representant FUB

Vidare beskriver representanten från FUB hur kvaliteten i undervisningen ofta blir beroende av enskilda lärares engagemang snarare än av en systematisk struktur:

²⁷ Allmänna barnhuset, 2023

²⁸ MFD, 2025

²⁹ Skolverket, 2025

³⁰ Ibid

” Duktiga lärare kompletterar undervisningen utifrån just deras elevers behov. Man skapar gott klassrumsklimat, man skapar förutsättningar för frågor som samtycke ... men det är just den här styrningen och systematiken som inte finns på skolnivå, snarare på klassrumsnivå”,

- Representant FUB

Representanten från FUB menar att elever i anpassad skola dessutom ofta undervisas av elevassistenter som saknar utbildning inom området, vilket ytterligare förstärker ojämlikheten i tillgången till kunskap.

En liknande problematik lyfts av ordföranden för RFSL Ungdom, som beskriver hur ansvar ibland läggs på elever själva – exempelvis när elever som identifierar sig som HBTQIA+ förväntas förklara eller representera dessa frågor inför klassen. Detta riskerar inte bara att skapa en ojämlik kunskapsituation, utan kan också innebära en utsatt position för den enskilda eleven.

Unga som identifierar sig inom HBTQIA+ löper en ökad risk att utsättas för våld, hot, mobbning och trakasserier³¹. Särskilt utsatta är unga transpersoner, vilket ofta förklaras av omfattande stigmatisering, diskriminering och social isolering³². Mot denna bakgrund framhåller ordföranden för RFSL Ungdom att sexualundervisningen är en central arena för att synliggöra och problematisera normer, samt för att förmedla kunskap om rättigheter, identitet och relationer.

Denna utsatthet behöver också förstås i relation till ett bredare samhällsklimat. Universitetslektorn vid Malmö universitet lyfter hur attityder till transpersoner i vissa sammanhang har hårdnat och i ökad utsträckning blivit en del av den politiska debatten:

” Jag fattar inte hur man vågar hålla på såhär som man gör att ifrågasätta

transpersoners egna upplevelser av sin identitet. Det är sorgligt och upprörande att det här sker och har blivit en del av politisk diskurs. Man söker röster genom att demonisera en ganska liten och extremt utsatt grupp”.

- Universitetslektor MAU

I ett sådant samhällsklimat blir sexualundervisningen särskilt viktig som motvikt. När undervisningen fungerar väl kan den bidra till att stärka kunskap, motverka fördomar och skapa tryggare miljöer för elever som annars riskerar att marginaliseras. Om sexualundervisningens ställning samtidigt försvagas i styrdokumentet, finns en risk att dessa perspektiv får mindre utrymme i skolan. Det kan i sin tur leda till att redan utsatta elevgrupper – såsom elever med funktionsnedsättning – i ännu högre grad lämnas utan det stöd och den kunskap de behöver och har rätt till.

” Det här är en grupp som behöver sexualundervisning och som behöver kunna relatera den till sitt eget liv. Det ger dem ett skydd att stärka sig själva och kunna sätta gränser. Det gäller integritet och frågor där man kan bli väldigt utsatt”.

- Representant FUB

ELEVERNAS RÖSTER DEL 1

Flera undersökningar visar att elever efterfrågar mer och bättre undervisning om sexualitet, samtycke och relationer. Skolinspektionen konstaterar i en granskning 2025 att en majoritet av både grund- och gymnasieskolor behöver utveckla undervisningen inom kunskapsområdet. Elever beskriver bland annat att undervisningen ofta blir repetitiv, att den i begränsad utsträckning behandlar relationer och samtycke i praktiken samt att möjligheterna till fördjupade samtal är otillräckliga. Detta pekar på ett glapp mellan styrdokumentens intentioner och elevernas faktiska erfarenheter av undervisningen.

³¹ MUFC, 2019

³² Martín-Castillo et.al, 2025

Mot denna bakgrund framträder elevernas röster som centrala för att förstå undervisningens kvalitet och relevans. Medicinskt ledningsansvarig för Fridaskolorna understryker vikten av att ta dessa röster på allvar och att undervisningen utgår från elevernas behov och verklighet. Hon betonar också att skolpersonal behöver hålla sig uppdaterade om ungas livsvärldar samt reflektera över egna normer och föreställningar:

” Att man är medveten om sina egna föreställningar, fördomar och tankar och diskuterar dem innan man möter ungdomarna. Det handlar inte om att behöva ändra sin uppfattning men att få en förståelse för att man har den och varför”.

- Medicinskt ledningsansvarig för Fridaskolorna

Även skolpersonal beskriver utmaningar i att fånga upp elevernas perspektiv i praktiken:

” Jag bestämmer mig ofta själv för att nu gör jag den här grejen, men jag hinner liksom inte checka av vad eleverna egentligen skulle vilja prata om”.

- Lärare i svenska och historia (respondent 42)

Samtidigt framhåller ordföranden för RFSL Ungdom vikten av att lyssna till elevers uttryckta behov i ett bredare samhällsperspektiv:

” I ett samhälle med en pågående epidemi av sexuellt våld så är det rimligt att lyssna på elevers önskan och vädjan om att få en fullgod sexualundervisning. Utveckla den istället för att nedmontera den”.

- Ordförande RFSL Ungdom

Flera respondenter i elevenkäten efterfrågar mer kunskap om relationer, psykisk hälsa och olika former av våld:

” Vi behöver lära oss mer om våld i nära relation och hur man kan märka det tidigare i en relation. Tyvärr så går oftast skolor inte igenom det eller bara fysiskt våld, men glömmer oftast att psykiskt våld förekommer väldigt mycket”.

- Elev 7

” Den skulle kunna bli bättre genom att man pratar mer om relationer och psykisk hälsa för det är ganska mycket prat om sex men inte så mycket om relationer och psykisk hälsa”.

- Elev 5

” Det kan vara bra om man pratar mer om olika typer av våld t.ex ekonomisk våld... samt vad en schysst relation innebär”.

- Elev 238

Flera elever beskriver att sexualundervisningen idag ges i begränsad omfattning och saknar kontinuitet över tid. På frågan om hur undervisningen kan förbättras inkommer svar som:

” Lite mer än bara två lektioner, man behöver inte ha prov men bara lite mer undervisning”.

- Elev 112

” Faktiskt undervisa sexualkunskap i skolan och ha mer än en lektion under hela skolgången (gymnasiet och grundskolan)”. - Elev 85

”

Sexualundervisningen behöver förbättras än mer -
där ansvaret tydligt ligger på rektor och
ingår i alla ämnen

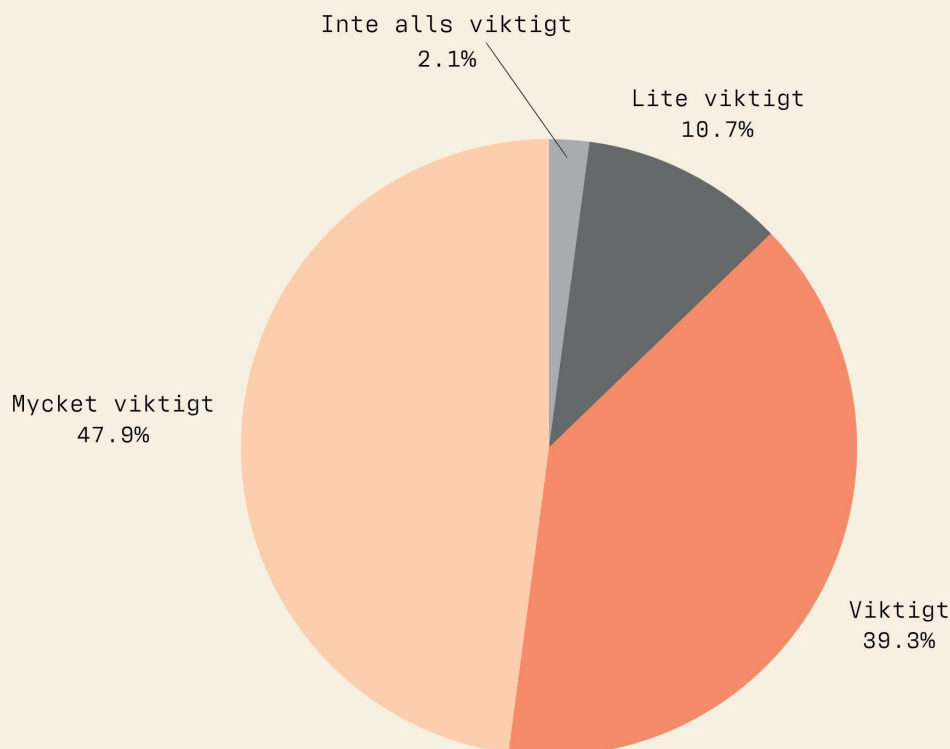
”

- elevhälsa, respondent 15

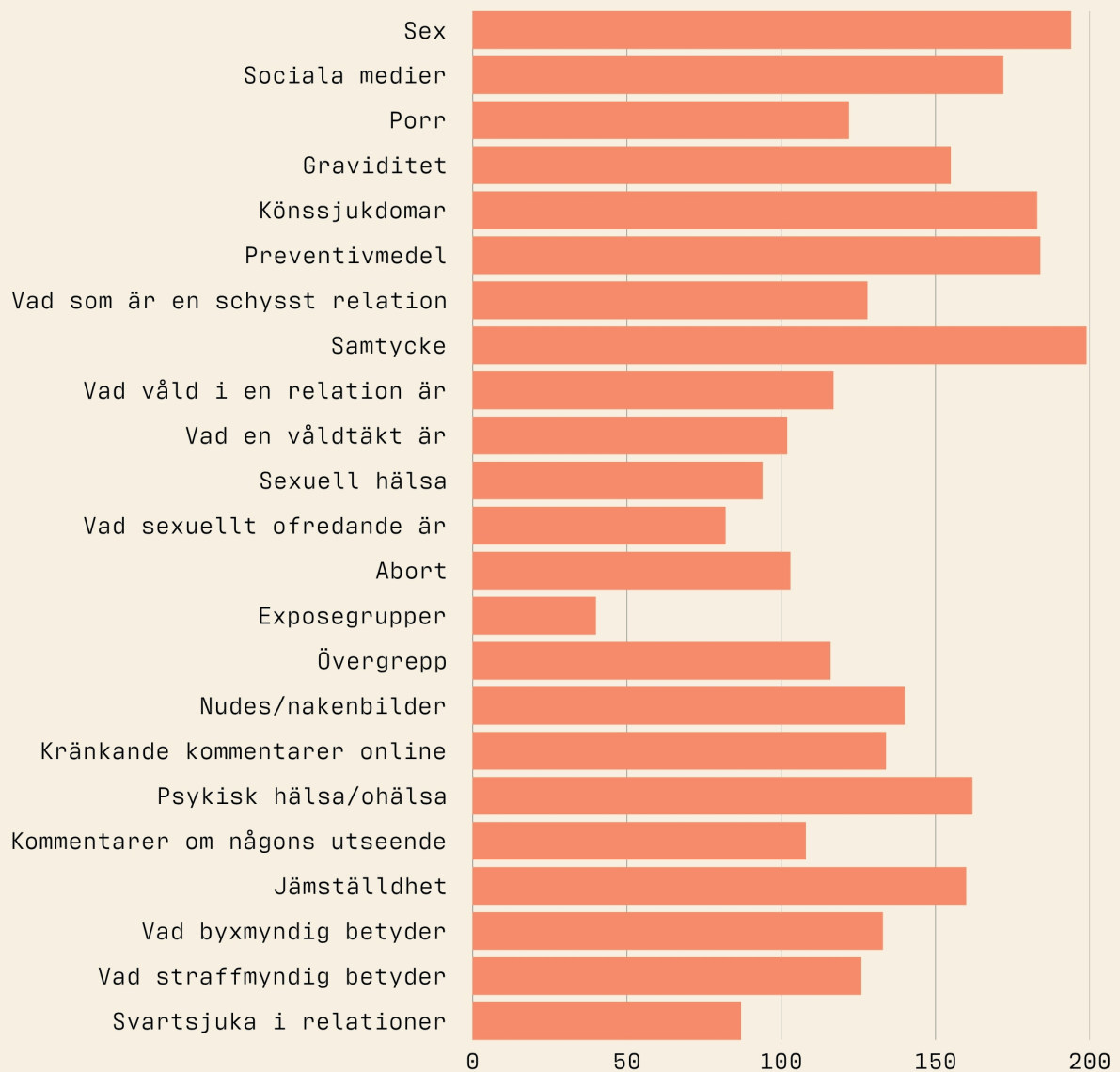
Samtidigt framkommer att innehållet upplevs som repetitivt och att undervisningen sällan fördjupas. En elev beskriver hur samma moment återkommer utan att nya perspektiv tillförs, vilket leder till att viktiga delar aldrig behandlas på djupet. I detta lyfts också en upplevd obalans i vilka perspektiv som inkluderas, där exempelvis tjejers erfarenheter och upplevelser ges begränsat utrymme i undervisningen. Det finns också önskemål om att undervisningen i högre grad ska engagera eleverna och anpassas efter deras behov.

Sammantaget visar elevernas röster på ett tydligt behov av en mer omfattande, varierad och elevnära sexualundervisning. De efterfrågar inte enbart mer undervisning, utan också en undervisning som bättre speglar deras verklighet, tar upp komplexa frågor om relationer och våld samt skapar utrymme för fördjupning och meningsfulla samtal. Detta stärker bilden av sexualundervisning som ett område där elevperspektivet är avgörande för att säkerställa både relevans och kvalitet.

Tabellen visar att en tydlig majoritet av eleverna anser att sexualundervisningen är viktig. 47,9 procent uppger att den är mycket viktig och 39,3 procent att den är viktig. En mindre andel menar att den är lite- eller inte alls viktig. Resultatet tyder sammantaget på att sexualundervisningen har en hög upplevd relevans bland eleverna.

ELEVERNAS RÖSTER DEL TVÅ

Tabellen visar vad elever uppger att de har fått undervisning om inom sexualitet, samtycke och relationer. Sammantaget framträder en ganska tydlig struktur: vissa områden behandlas relativt ofta, medan andra – särskilt mer komplexa eller normrelaterade frågor – får betydligt mindre utrymme.

Det är viktigt att betona att resultaten i tabellen visar vad eleverna uppger att de har fått undervisning om, det vill säga deras uppfattning av innehållet i sexualundervisningen. Detta behöver inte nödvändigtvis motsvara exakt vad lärarna har planerat att ta upp eller faktiskt undervisat om. Skillnader kan uppstå beroende på hur undervisningen tolkas, vad elever minns, samt hur innehållet har förmedlats och uppfattats i klassrummet. Resultaten bör därför förstås som en bild av elevernas erfarenheter av undervisningen snarare än en fullständig kartläggning av undervisningens faktiska innehåll.

I hög grad tycks undervisningen från elevernas perspektiv vara koncentrerad till mer traditionella områden. Exempelvis uppger många elever att de har pratat om sex (194), preventivmedel (184) och könssjukdomar (183). Men även sociala medier (172) och psykisk hälsa/ohälsa (162) förekommer i relativt stor utsträckning. Detta tyder på att vissa centrala delar av kunskapsområdet faktiskt når ut brett till eleverna.

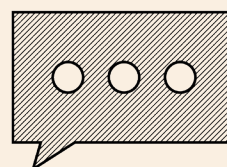
Samtidigt syns tydliga luckor. Mer relationella och normativa aspekter behandlas i lägre grad. Exempelvis uppger färre elever att de har pratat om vad som är en schysst relation (128), vad våld i en relation innebär (117) eller vad en våldtäkt är (102). Ännu lägre siffror syns för vad sexuellt ofredande är (82) och exposegrupper (40). Även områden kopplade till digital utsatthet, som nakenbilder (140) och kränkande kommentarer online (134), ligger på en mellannivå trots deras relevans i ungas vardag.

Det är också tydligt att vissa specifika teman som kräver mer fördjupning eller diskussion – såsom sexuell hälsa (94) och svartsjuka i relationer (87) – behandlas i begränsad omfattning. Detta stärker bilden av att undervisningen i större utsträckning fokuserar på grundläggande fakta snarare än på komplexa frågor.

En intressant aspekt är att samtycke ligger högt (199), vilket kan tolkas som att begreppet i sig introduceras för många elever. Samtidigt visar andra delar av materialet (både elevcitat och tidigare forskning) att detta inte nödvändigtvis innebär att elever får möjlighet att diskutera samtycke i praktiken eller i verklighetsnära situationer. Det tyder på att undervisningen i vissa fall kan vara ytlig eller begreppsriktad snarare än fördjupande.

Vidare visar resultaten att frågor om jämställdhet (160) och sociala normer i viss mån tas upp, men att mer specifika makt- och våldsperspektiv inte når lika många elever. Detta kan få konsekvenser för elevers möjlighet att förstå och identifiera olika former av utsatthet.

Sammanfattningsvis pekar tabellen på en obalans i undervisningens innehåll. Detta ligger i linje med både elevcitaten och tidigare forskning, som pekar på behovet av en mer heltäckande, kontinuerlig och fördjupad sexualundervisning.

SEXUALUNDERVISNINGENS UTVECKLING: EN HITILLS POSITIV RÖRELSE MED OSÄKER FRAMTID

Flera experter och respondenter i enkäten till skolpersonal beskriver sexualundervisningen som ett område som över tid har stärkts och utvecklats. Historiskt har nya reformer och uppdateringar av styrdokument successivt bidragit till att bredda innehållet, förtydliga ansvar och ökat undervisningens legitimitet i skolan. Särskilt uppdateringen av läroplanen 2022 lyfts som ett viktigt steg i denna utveckling, där sexualitet, samtycke och relationer fått en tydligare och mer integrerad roll i skolans uppdrag. Denna utveckling bekräftas av skolpersonal, som beskriver hur tydligare skrivningar i läroplanen skapat bättre förutsättningar för samverkan och ett mer systematiskt arbete:

” Jag tycker att det blivit bättre de senaste åren i och med att det funnits tydligt i den övergripande läroplanen. Det har gett mig som kurator en möjlighet att få med olika lärare i arbetet kring detta i skolan”.

- Elevhälsa (respondent 11)

Även forskningsfältet kring sexualundervisning beskrivs som expansivt. Universitetslektorn vid SU framhåller att det pågår en omfattande kunskapsutveckling, med ett växande antal forskningsprojekt och ökad akademisk förankring:

” Forskningsmässigt så händer det mycket. Det är verkligen ett område som är på frammarsch”.

- Universitetslektor SU

Samtidigt visar enkätsvaren att den positiva utvecklingen inte innebär att undervisningen är tillräcklig i sin nuvarande form. Snarare beskrivs den som ojämn och i behov av ytterligare förstärkning, särskilt när det gäller likvärdighet, kontinuitet och koppling till elevhälsans arbete:

” Dagens sexualundervisning är i grunden positiv och mer inkluderande än tidigare, men den behöver vara mer likvärdig, kontinuerlig och integrerad med elevhälsans arbete. Ur skolsköterskans perspektiv är sexualundervisning en viktig del av det hälsofrämjande och förebyggande arbetet i skolan – inte bara för att förebygga graviditet och STI, utan för att stärka elevernas självkänsla, gränssättning och psykiska hälsa”.

- Elevhälsa (respondent 35)

Samtidigt pekar enkätsvaren på konkreta utvecklingsområden för att stärka undervisningens kvalitet. På frågan ”Hur kan undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer bli bättre?” lyfter respondenter återkommande behovet av ökad kompetens, tydligare krav och mer strukturerat stöd till skolpersonal:

” Genom att ha tydliga lärandemål på universitetet där det också är ett tydligt arbetsområde. Och högre krav på kunskaperna kring det också!”.

- Lärare (respondent 8)

” Rektor bör satsa på fortbildning av lärare. Många lärare saknar i dag den kunskapen som krävs för att de ska bedriva sexualupplysning på ett tryggt och trovärdigt sätt”.

- Elevhälsa (respondent 10)

” Ge oss mer underlag och fortbildning!”.

- Lärare (respondent 39)

Mot denna bakgrund framträder sexualundervisningen som ett område i pågående utveckling, där framsteg har gjorts men där behovet av ytterligare kvalitetshöjning kvarstår. Samtidigt uttrycker flera experter en oro för att denna långsiktiga utveckling nu riskerar att brytas.

Ordföranden för RFSL Ungdom beskriver utvecklingen som en historiskt kontinuerlig förbättring – som nu hotas av aktuella politiska förslag:

” Sexualundervisningen har blivit bättre och bättre över tid. Men det är tydligt att med de förslag som regeringen driver så kommer vi ta ett stort steg bakåt. Det är ju väldigt tråkigt med ett avbrott i den här nästan hundra år långa traditionen av förbättring”.

- Ordförande RFSL Ungdom

Även universitetslektorn vid Stockholms universitet beskriver situationen som ett vägskafl, där den framtida riktningen för sexualundervisningen är osäker:

” Generellt i samhället finns det en sån otrolig tilltro till sexualundervisningen och skolans möjlighet att påverka ... Men det är väldigt ovisst idag. Det står och väger nu: får vi fortsätta vad jag förstår som en positiv rörelse för frågorna eller inte”.

- Universitetslektor SU

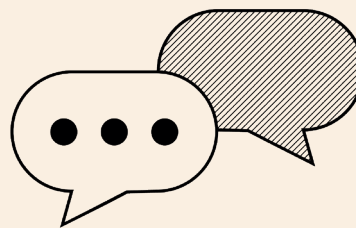
Denna osäkerhet förstärks av förändringar i det bredare informationslandskapet. Universitetslektorn vid Malmö universitet lyfter hur sexualundervisningens roll utmanas av andra aktörer som når unga:

” Min bild är att frågan tappar sin ställning i samhället och det är något som sker på bekostnad av unga. Vi får hårt konkurrera med sociala medier och influencers som tycker och säger massa olika saker, som inte är beprövad eller evidensbaserad kunskap”.

- Universitetslektor MAU

Sammantaget visar resultaten att sexualundervisningen under lång tid har genomgått en positiv utveckling, där både styrning, innehåll och kunskapsläge har stärkts. Samtidigt pekar både experter och skolpersonal på att denna utveckling inte är självklar

framåt. I stället framträder en bild av ett område i rörelse, där tidigare framsteg riskerar att försvagas – och där framtiden i hög grad avgörs av hur politiska beslut, styrdokument och utbildningsinsatser utformas.

”

GE OSS MER UNDERLAG OCH FORTBILDNING.

”

- lärare, respondent 39

Slutsats och svar på övergripande frågeställningar

Hur har sexualundervisningen i Sverige utvecklats över tid, och vilka effekter har förändringar i styrdokument haft på undervisningens innehåll, status och genomförande?

Sexualundervisningen har successivt breddats från ett fokus på biologi och reproduktion till att även omfatta samtycke, relationer och normkritik. Förändringar i styrdokumenten har stärkt ämnets formella status och gjort det till ett mer övergripande skoluppdrag. Särskilt införandet av Lgr11 och Lgr22 har bidragit till att området fått högre status, ökad rektorsinvolvering och ett mer uttalat ansvar för hela skolorganisationen. Samtidigt framträder en bild av att de senaste förändringarna inte fått tid att implementeras tillräckligt väl i praktiken. Skolpersonal, elever och experter efterfrågar ytterligare fördjupning och jämlikhet i kunskapsområdet.

Hur upplever skolpersonal och elever kvaliteten i dagens sexualundervisning, och vilka centrala brister och utvecklingsbehov identifieras?

Både elever och skolpersonal upplever att kvaliteten i sexualundervisningen varierar. Elever efterfrågar mer undervisning, bättre kontinuitet och ett bredare innehåll som även omfattar relationer, våld och psykisk hälsa. Detta tyder på att undervisningen i många fall upplevs som otillräcklig i både omfattning och djup.

Skolpersonal lyfter samtidigt strukturella hinder såsom brist på tid, otillräcklig kompetens och osäkerhet i att undervisa om känsliga ämnen. Sammantaget framträder ett tydligt utvecklingsbehov kopplat till mer likvärdig undervisning mellan skolor, stärkt lärarkompetens och bättre organisatoriskt stöd från skollärdningen.

Vilken betydelse har en ämnesövergripande och värdegrundsbaserad sexualundervisning för

elevers kunskap, trygghet och förmåga att förstå samtycke och relationer?

En ämnesövergripande och värdegrundsbaserad sexualundervisning framstår som central för att ge elever en helhetsförståelse av sexualitet, relationer och samtycke. När undervisningen inte begränsas till ett enskilt ämne utan integreras i flera delar av skolan, ökar möjligheten att stärka elevernas förståelse i olika sammanhang.

Resultaten visar att detta arbetssätt kan bidra till ökad relevans och trygghet, eftersom elever får återkommande och varierade perspektiv på frågorna. Samtidigt kräver modellen tydliga strukturer och stöd för att fungera väl i praktiken

Hur kan förändringar i styrning och lärarutbildning – såsom förslagen i SOU 2025:19 och SOU 2024:81 – påverka kvaliteten, likvärdigheten och ansvarsfördelningen i sexualundervisningen?

Förändringar som innebär en försvagning av skrivningar om sexualitet, samtycke och relationer i styrdokument eller en minskning av inslag i lärarutbildningen riskerar att påverka undervisningen negativt. Enligt resultaten är tydliga styrdokument en viktig förutsättning för att sexualundervisningen ska prioriteras och genomföras på ett likvärdigt sätt.

Vilken roll spelar sexualundervisningen i att förebygga sexualiserat våld och motverka skadliga normer, särskilt för sårbara elevgrupper?

Sexualundervisningen har en central förebyggande funktion när det gäller att motverka sexualiserat våld och skadliga normer i samhället. Genom att systematiskt undervisa om samtycke, olika aspekter av hälsa och relationer får eleverna bättre verktyg för att förstå sociala och sexuella situationer.

En viktig aspekt är att sexualundervisningen inte bara handlar om att förmedla fakta, utan också om att påverka attityder och beteenden. Genom att tydliggöra vad samtycke innebär i praktiken och diskutera respekt, integritet och ömsesidighet i relationer, kan undervisningen bidra till att förändra normaliserade föreställningar om sexualitet och könsroller. På så sätt fungerar den som en del i ett bredare värdegrundsarbete där skolan bidrar till att forma normer kring jämställdhet.

Särskilt viktig blir denna funktion för sårbara elevgrupper, som kan ha begränsad tillgång till information, trygga vuxna eller stödjande sammanhang utanför skolan. För dessa elever kan sexualundervisningen utgöra en av få strukturerade arenor där frågor om kropp, gränser och rättigheter diskuteras.

När sexualundervisningen fungerar väl kan den bidra till att minska normaliseringen av sexualiserat våld genom att göra det tydligt vilka handlingar som är oacceptabla och varför. Samtidigt stärker den elevernas medvetenhet om rättigheter, som deras förståelse för sina egna och andras rätt till kroppslig integritet och självbestämmande. På längre sikt kan detta även öka skyddet mot utsatthet genom att elever blir bättre rustade att känna igen, sätta ord på och agera vid övergrepp.

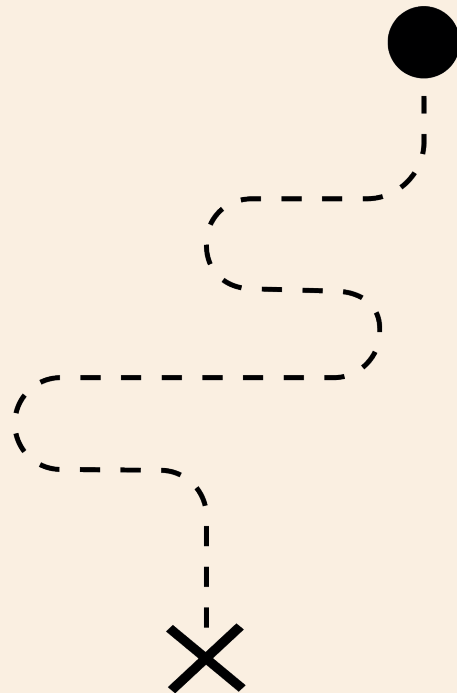
SLUTSATS

Storasystemets slutsats är att sexualundervisningen har en central roll i att förebygga och motverka sexualiserat våld, både i fysiska och digitala miljöer. Genom kunskap om samtycke, gränser och relationer stärks elevernas förmåga att förstå och hantera olika situationer, vilket gör undervisningen till en viktig skyddsfaktor.

Samtidigt pekar resultaten på att aktuella politiska förslag som minskar eller försvagar skrivningar om sexualitet, samtycke och relationer i styrdokument

samt inslag i lärarutbildningen riskerar att få negativa konsekvenser. En sådan utveckling kan leda till minskad likvärdighet, sämre kvalitet och att undervisningen i högre grad blir beroende av enskilda lärares kompetens och engagemang.

Sammantaget visar analysen att en stark och tydligt reglerad sexualundervisning är avgörande för skolans förebyggande arbete mot sexualiserat våld och för att säkerställa att alla elever får likvärdig tillgång till kunskap om kropp, hälsa, relationer och samtycke.

Storasyster kräver

Adekvat och ämnesövergripande sexualundervisning

Sexualundervisningen ska ge barn och unga kunskap om skillnaden mellan sex och våld. Undervisningen ska tydliggöra vad samtycke innebär och ge elever verktyg att förstå sina rättigheter och kunna identifiera övergrepp. Undervisningen ska ha ett porrkritiskt förhållningssätt.

Examensmål om sexualitet, samtycke och relationer i lärarutbildningen

Lärarutbildningen ska innehålla examensmål om sexualitet, samtycke och relationer.

Kunskap om sexualiserat våld i lärarutbildningen

Lärarutbildningen ska innehålla obligatoriska moment om sexualiserat våld, dess konsekvenser för individ och samhälle samt om bemötande av utsatta barn och unga. Blivande lärare ska få kunskap om hur sexualiserat våld kan ta sig uttryck, hur utsatthet kan påverka lärande och mående samt hur skolan kan arbeta förebyggande.

Ett aktivt ansvar för att uppmärksamma utsatthet

Lärare, fritidspedagoger, elevhälsoteam och skolledning ska ta ett aktivt ansvar för att uppmärksamma barns och ungas mående. De ska rutinemässigt fråga om våldsutsatthet och säkerställa att elever som behöver stöd får det.

Sexualundervisning i läroplanen och tydligt rektorsansvar

Sexualundervisningen ska vara tydligt reglerad i läroplanen och utgöra en obligatorisk och integrerad del av skolans kunskapsuppdrag. Rektor ska ha ett tydligt ansvar för att undervisningen planeras, genomförs och följs upp med hög kvalitet. Genom ett tydligt ansvar i styrdokumentet och på skolledningsnivå kan likvärdigheten stärkas.

Aktivt arbete mot destruktiva normer

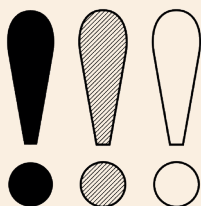
Grundskolan och övriga utbildningsväsendet ska arbeta aktivt med att ifrågasätta stereotypa föreställningar om kön. Särskilt fokus ska läggas på att motverka destruktiva normer som bidrar till våld, maktobalans och kränkningar.

Tydliga rutiner och ansvar i utbildningsmiljön

Skolor och lärosäten ska ha tydliga handlingsplaner och rutiner för hur personal ska agera om det framkommer att en elev eller student är eller har varit utsatt för sexualiserat våld. Det ska även finnas handlingsplaner för hur utbildningsverksamheten hanterar situationer där en misstänkt förövare finns i samma miljö, med barnets eller den ungas trygghet och rätt till utbildning i centrum.

Samverkan för barnets bästa

Grundskolan och övriga utbildningsväsendet ska ha en väl utvecklad samverkan med hälso- och sjukvård och socialtjänst, så att elever och studenter vid behov snabbt och enkelt kan få tillgång till behandling och stödinsatser.

”

Rektor bör satsa på fortbildning av lärare.
Många lärare saknar idag den kunskapen
som krävs för att de ska bedriva
sexualupplysning på ett tryggt och trovärdigt
sätt.

”

Referenser

Allmänna Barnhuset (2023) Mer utsatta än andra. Tillgänglig: https://allmannabarnhuset.se/wp-content/uploads/2023/01/Mer-utsatta-an-andra_tillganglighetsanpassad_230130.pdf (Hämtad: 2026-03-19).

BRÅ (2021) Våld i ungas parrelationer. Tillgänglig: <https://bra.se/rapporter/arkiv/2021-10-29-vald-i-ungas-parrelationer> (Hämtad: 2026-03-19).

Folkhälsomyndigheten (u.å.) UngKAB23 – nationella enkätundersökningar inom sexuell hälsa och hivprevention. Tillgänglig: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/sexuell-halsa-hivprevention/hiv-och-sti/hiv-och-sti-prevention/nationella-enkatundersokningar-inom-sexuell-halsa-och-hivprevention/ungkab23/> (Hämtad: 2026-03-19).

Jensen, A. och Svensson, E. (u.å.) Lärares uppfattningar om att undervisa inom kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer för årskurs F-3. Uppsala universitet.

Martín-Castillo, D., García-Arenas, J.J., Sánchez-Muñoz, M., Jiménez-Barbero, J.A. och Pastor-Bravo, M.D.M. (2025) 'School-based victimization of transgender youth: A qualitative study', *Anales del Sistema Sanitario de Navarra*, 48(2), e1108. doi: 10.23938/ASSN.1108.

Mollen, D., Klann, E.M., Hinton, M. et al. (2025) 'Sex education among recent high school graduates', *Sexuality Research and Social Policy*, 22, s. 1193-1204. doi: 10.1007/s13178-024-01041-z.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) (2015) Fokus 15 – Ungas sexuella och reproduktiva rättigheter: En tematisk kartläggning. Växjö: MUCF.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) (2019) Olika verkligheter: Unga hbtq-personer om sina levnadsvillkor. Växjö: MUCF.

Nycop, C.-A., Swanberg, L. och Sörlin, G. (1973) 40 år med RFSU. Stockholm: RFSU. ISBN 91-85188-02-6.

SFS (u.å.) Kunskap för alla. Tillgänglig: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/statens-offentliga-utredningar/kunskap-for-alla_hdb319/ (Hämtad: 2026-03-19).

Skolverket (u.å.) Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22). Tillgänglig: <https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-Lgr22-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet> (Hämtad: 2026-03-19).

Skolverket (2024) Sexuality, consent and relationships in the Swedish curricula. Tillgänglig: <https://www.skolverket.se/sok-publikationer/publikationsserier/ovrigt-material/2024/sexuality-consent-and-relationships-in-the-swedish-curricula> (Hämtad: 2026-03-19).

Skolverket (2025a) Pedagogisk personal i skola och vuxenutbildning – läsåret 2024/25. Tillgänglig: <https://www.skolverket.se/sok-publikationer/publikationsserier/beskrivande-statistik/2025/pedagogisk-personal-i-skola-och-vuxenutbildning---lasaret-2024-25> (Hämtad: 2026-03-19).

Skolverket (2025b) Stöd i arbetet: Sexualitet, samtycke och relationer. Tillgänglig: <https://www.skolverket.se/kompetensutveckling/stod-i-arbetet/sexualitet-samtycke-och-relationer> (Hämtad: 2026-03-19).

SOU (u.å.) Sexologi i lärarutbildningen. Tillgänglig: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/sexologi-i-lararutbildningen_gh02ub680/ (Hämtad: 2026-03-19).

Strandberg, S. (2022) Kampen om den svenska skolans sexualundervisning. En diskursanalys av RFSU:s och Sveriges kyrkliga lärarförbunds åsikter kring skolans sexualundervisning 1943-1947. Lunds universitet.

Svedin, C.G., Akerman, I. och Priebe, G. (2011) 'Frequent users of pornography: A population-based epidemiological study of Swedish male adolescents', *Journal of Adolescence*, 34(4), s. 779-788. doi: 10.1016/j.adolescence.2010.04.010.

Wintzell, J. (1943) Sexualundervisning i folkskolan: handledning för lärare. Stockholm: Svenska skolmaterieförlaget Gunnar Suietz.

WHO (2024) 'Adolescent girls face alarming rates of intimate partner violence'. Tillgänglig: <https://www.who.int/news/item/29-07-2024-adolescent-girls-face-alarming-rates-of-intimate-partner-violence/> (Hämtad: 2026-03-19).

Ungarelationer (u.å.) Förälder förstår. Tillgänglig: <https://ungarelationer.se/foralder-forsta/> (Hämtad: 2026-03-19).

Altinget (u.å.) Rädda sexualundervisningen: Regeringen. Tillgänglig: <https://www.altinget.se/artikel/radda-sexualundervisningen-regeringen> (Hämtad: 2026-03-19).

MFD (u.å.) Våldsutsatthet: Våld mot barn och unga. Tillgänglig: <https://www.mfd.se/samhallsomraden/brott-och-utsatthet/valdsutsatthet/vald-mot-barn-och-unga/> (Hämtad: 2026-03-19).

Tänk dig ett samhälle fritt från sexualiserat våld

9006792

Ge en gåva som gör skillnad.

